

UiO : **Det juridiske fakultet**

EMK artikkel 8 og omsorgsovertakelser på grunn av mangler ved den emosjonelle omsorg

Kandidatnummer: 630

Leveringsfrist: 25.04.2019

Antall ord: 17998

Innholdsfortegnelse

1	INNLEDNING	1
1.1	Problemstilling.....	1
1.2	Aktualitet	2
1.3	Metode	4
1.4	Avgrensninger	5
2	NOEN UTGANGSPUNKTER	6
2.1	Kort om beslutninger i barnevernssaker	6
2.2	Kort om implementeringen av EMK og BK i norsk rett, samt menneskerettighetsvernet i Grunnloven	7
2.3	Grunnleggende prinsipper i barnevernsretten.....	9
2.3.1	Legalitetsprinsippet	9
2.3.2	Det mildeste inngreps prinsipp.....	9
2.3.3	Prinsippet om barnets beste.....	10
2.3.4	Det biologiske prinsipp	13
2.3.5	Barnets rett til å bli hørt	14
3	KORT OM «EMOSJONELL OMSORGSSVIKT» ETTER BVL. § 4-12 (1) A	16
3.1	Bvl. § 4-12 (1) a.....	16
3.2	Grensetilfellene.....	17
4	OMSORGSOVERTAKELSER ETTER EMK ARTIKKEL 8.....	18
4.1	Er omsorgsovertakelser en innblanding i «familielivet» etter EMK artikkel 8 nr. 1?....	18
4.2	EMK artikkel 8 nr. 2.....	20
4.2.1	Utgangspunktet	20
4.2.2	Er omsorgsovertakelsen «in accordance with the law»?.....	22
4.2.3	Oppfyller omsorgsovertakelsen et legitimt formål?.....	23
4.2.4	Er omsorgsovertakelsen nødvendig i et demokratisk samfunn?	24
4.2.5	Prosesskrav i artikkel 8	30
5	EN KRITISK ANALYSE AV ET UTVALG NORSKE AVGJØRELSER – ER PRAKSISEN I SAMSVAR MED EMK ARTIKKEL 8?.....	33
6	AVSLUTTENDE BEMERKNINGER	50
7	LITTERATURLISTE	53

1 Innledning

1.1 Problemstilling

Tema for oppgaven er Den europeiske menneskerettskonvensjon (EMK) artikkel 8 og omsorgsovertakelser begrunnet i mangler ved den emosjonelle omsorg.

Jeg ønsker å rette søkelyset mot vurderingen av emosjonell omsorgssvikt i norsk rett. Går norske myndigheter for langt i å finmåle foreldreevner? Disse sakene er svært skjønnsmessige og krever sårbare bevisvurderinger. Bevisvurderingene bygger ofte på enkeltpersoners subjektive vurdering over et begrenset tidsrom, ikke sjelden i en unaturlig setting. Dersom vi analyserer foreldre helt ned i detaljer som evnen til blikkontakt ved måltidene, er fallgruvene mange. De konkrete funnene som eventuelt gjøres er det dessuten vanskelig å etterprøve.

Det er ingen tvil om at vi trenger barnevernet. For mange barn er omsorgsovertakelse nødvendig. Samtidig er det et poeng i å ikke neglisjere at omplasseringen i seg selv innebærer en betydelig risiko for både adskillelsestraumer og hyppige skifter av omsorgsbaser i løpet av barndommen.¹ Barnets situasjon bedres ikke nødvendigvis automatisk etter flytting,² slik at hensynet til barnets beste kan kunne tilsi at barnet bør forbi hos sin biologiske familie, selv der forholdene i hjemmet ikke er optimale.

Jeg vil i denne oppgaven identifisere hvilke krav EMK artikkel 8 stiller til myndighetenes vurderinger, og videre gjøre en subjektiv, kritisk analyse av i hvilken grad et utvalg norske avgjørelser tilfredsstiller kravene. Min hypotese før jeg begynner analysen, er at terskelen for omsorgsovertakelse på grunnlag av emosjonell omsorgssvikt i norsk rett, er for lav vurdert opp mot EMK artikkel 8.

---

¹ Thea Totland, Fridtjof Gundersen, Trude Trønnes, «Vi må snakke sammen om barnevernet», *VG*, 18.12.2015 <https://www.vg.no/nyheter/meninger/i/RLR62/vi-maa-snakke-sammen-om-barnevernet>

² Barnevernsrapport viser at 76 % av barnevernsbarn på institusjoner i Norge har psykiske lidelser, og kun én av tre oppgir å ha fått hjelp fra spesialisthelsetjenesten. Forskning har også vist at 50 % av barn i fosterhjem sliter psykisk. Camilla Huse «Sjokktall i ny barnevernsrapport: Tre av fire sliter psykisk», *VG*, 11.02.2016, https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/62m8o/sjokktall-i-ny-barnevernsrapport-tre-av-fire-sliter-psykisk?fbclid=IwAR2lj_Z8byLKfm-T5ZmKOqIwPPkw7UXt4q2IUPzp0HGQ2bKh4zsBnZ1Njac og Stine Lehmann, «Mental disorders in foster children: a study of prevalence, comorbidity and risk factors», *Child and Adolescent Psychiatry and Mental Health* 2003 <https://doi.org/10.1186/1753-2000-7-39>

1.2 Aktualitet

I 2013 satte barnevernet inn tiltak hos 3693 nye familier på grunnlag av «manglende foreldreferdigheter». I 2017 gjaldt det 5993 familier.³ Dette innebærer en oppsiktsvekkende økning på 62,28% i løpet av fire år. «Manglende foreldreferdigheter» er nå den hyppigst brukte årsak til at barnevernet går inn med tiltak.⁴

Samtidig fremmer menneskerettsorganisasjoner, journalister og internasjonale politikere, alvorlige anklager mot Norge om menneskerettsbrudd⁵ og påstander om at myndighetene foretar ikke-legitime inngrep i norske familier. En norsk kvinne og hennes datter fikk i 2018 innvilget politisk asyl i Polen, på flukt fra det norske barnevernet.⁶

”Ut fra både en profesjonell, politisk og personlig synsvinkel har jeg sett på Norge som den perfekte modellen. Det var noe vi ønsket å ligne som nasjon. Jeg var derfor sjokkert da jeg oppdaget at inne i dette vakre landet, var det beviser for klare brudd på fundamentale menneskerettigheter (...) og den fundamentale retten til beskyttelsen av familieliv.”⁷

Det sa den rumenske senatoren Ben-Oni Ardelean da han var på norgesbesøk i forbindelse med Bodnariu-saken⁸, som i 2016 førte til demonstrasjoner flere steder i verden. Uttalelsen er oppsiktsvekkende, idet den kommer fra en høyt ansett europeisk politiker, som også tidligere var medlem av Europaparlamentet.

---

³ Statistisk Sentralbyrå, «Nye tilfeller av barn med barnevernstiltak i løpet av året, etter år. Alder i alt, Foreldra sine manglende foreldreferdigheter 2013-2017». <https://www.ssb.no/statbank/table/10663/chartViewColumn/>

⁴ Bufdir, «Barn og unge som får hjelp fra barnevernet», oppdatert februar 2019, https://www.bufdir.no/Statistikk_og_analyse/Barnevern/Barn_og_unge_med_tiltak_fra_barnevernet/

⁵ Gro Hillestad Thune, «Den norske barnevernsskandalen: Politikernes frykt for sannheten», *Dagen*, 16.01.19 <https://www.dagen.no/meninger/debatt/2019-01-16/Den-norske-barnevernsskandalen%E2%80%A8-Politikernes-frykt-for-sannheten-705961.html>

⁶ Amanda Walnum, «Norske Siri flyktet fra barnevernet. Nå vil hun få asyl i Polen», *Dagbladet*, 12.12.2018 <https://www.dagbladet.no/nyheter/norske-siri-flyktet-fra-barnevernet-na-vil-hun-fa-asyl-i-polen/70560693>

⁷ Trine Hansen, «Toppolitikere fra Romania sjokkerte over det norske barnevernet og politikernes unnfalighet: - Det er noe som skurrer når Norge ikke vil snakke», *Norge I DAG*, 15.06.2017 <https://idag.no/samfunn/nyheter/det-er-noe-som-skurrer-nar-ingen-vil-snakke-i-norge/19.26495>

⁸ 1600415TVI-FJOR. 5 barn ble akutt plassert av barnevernet uten forvarsel, men senere ført tilbake til familien. Saken står i kø til behandling i EMD.

I 2015 ble det oversendt en bekymringsmelding til statsråd Solveig Horne fra flere fagpersoner med detaljkunnskap om det norske barnevernet. I meldingen påstås at beslutningsgrunnlaget for omsorgsovertakelser ofte er både mangelfulle og spekulative, og at det i mange tilfeller mangler samsvar mellom observasjon og vurdering/konklusjon⁹. I følge psykologspesialist Einar Salvesen gjelder dette spesielt i saker hvor foreldrenes omsorg er gjenstand for det han omtaler som «ukvalifiserte forsøk på fin-måling».¹⁰

Bekymringene er i tråd med Europarådets¹¹ Resolusjon¹² 2232 «Striking a balance between the best interest of the child and the need to keep families together». Resolusjonen er basert på en grundig rapport om vestlig barnevern, der Norge brukes som eksempel. Rapporten oppsummeres:

*“...children have the right to be protected from all types of violence, abuse and neglect. But they also have the right not to be separated from their parents against their will, except when absolutely necessary in the best interest of the child. Despite the existence of clear international and European standards in this area of children’s rights, there continues to be a lack of uniform application in decisions on child removal (...). Further action to bridge the gap between these standards and their implementation is thus needed”.*¹³

I denne forbindelse er det interessant å observere at Den europeiske menneskerettighetsdomstolen (EMD), etter å ikke ha behandlet nye barnevernssaker mot Norge på lang tid, nylig har besluttet å ta tak i 10 barnevernssaker mot Norge. Statsadvokat Marius Emberland har uttalt at «det er et objektivt faktum at Norge er satt under lupen».¹⁴ Kun to av disse sakene har vært realitetsbehandlet i Lagmannsretten eller Høyesterett. Dermed kan det kanskje ikke forventes at EMD vil vise den tilbakeholdenhet i prøvingen som den gjør når siste avgjørelse i nasjonal

---

⁹ Totland, «Bekymringsmelding», 2015, s. 3
<https://static1.squarespace.com/static/5952aa71893fc0f1f758e2ef/t/5af194012b6a284dd4545f08/1525781517465/Bekymringsmelding+levert+horne+juni+2015.pdf>

¹⁰ Øistein Helmikstøl, «Bekymringsmelding møtt med taushet», *Psykologtidsskriftet*, 02.09.2015
<https://psykologtidsskriftet.no/nyheter/2015/09/bekymringsmelding-mott-med-taushet>

¹¹ En traktatfestet, mellomstatlig organisasjon som bla. skal verne om menneskerettighetene

¹² En rapportør undersøker og legger frem for Rådet en rapport som stemmes over

¹³ Veleriu Ghilechi, «Striking a balance between the best interest of the child and the need to keep families together» (Parliamentary Assembly, Dok. 14568, 2018) s.1 <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=24770&lang=en>

¹⁴ Asle Hansen, «Trudes mareritt kan endre norsk barnevern», *Dagbladet*, 04.04.2019,
<https://www.dagbladet.no/nyheter/trudes-mareritt-kan-endre-norsk-barnevern/70913437>

rett er fra Høyesterett.¹⁵ Den nevnte resolusjonen er med på å påvirke EMDs vurderinger og kan øke mulighetene for at Norge taper flere av disse sakene.

Noen av de kommuniserte sakene er behandlet. Strand Lobben mot Norge har EMD sin høyeste instans Storkammeret, nylig hatt oppe til vurdering. Storkammeret vurderer kun saker som reiser alvorlige spørsmål som kan påvirke tolkningen eller anvendelsen av konvensjonen, eller som reiser et alvorlig problem av generell betydning, jf. EMK artikkel 43 § 2. Er det tilfeldig at dette skjer i en tid der norsk praksis høster utstrakt kritikk fra flere betydningsfulle hold?

1.3 Metode

For å besvare hovedproblemstillingen vurderer jeg retten til familieliv i EMK artikkel 8 med tilhørende praksis fra EMD i kapittel 4, før jeg bruker dette som referansegrunnlag i en kritisk analyse av et utvalg norske avgjørelser i kapittel 5. Jeg gjennomgår innledningsvis noen sentrale utgangspunkter i kapittel 2, og ser kort på den norske hjemmelen for omsorgsovertakelser på grunn av emosjonell omsorgssvikt i kapittel 3.

I analysen av norsk praksis har jeg valgt å fokusere på fylkesnemndsvedtak fordi det er denne instansen som avgjør flest omsorgsovertakelser. Det er også denne instansens vurderinger som oftest kritiseres. De aller fleste avgjørelser om omsorgsovertakelse stopper i tingretten, enten fordi de ikke ankes videre, eller fordi anken nektes fremmet. Om dette kan anses som et strukturelt problem er i seg selv også et aktuelt tema vurdert opp mot våre forpliktelser etter EMK, men det går jeg ikke nærmere inn på.

Til sammen har jeg gjennomgått i overkant av 50 nemndsavgjørelser fra 2016 til 2018 som gjelder barnevernloven¹⁶ (bvl.) § 4-12a, delvis hentet fra lovdata og delvis tilsendt meg direkte fra partene med innsynssamtykke. Mange av avgjørelsene skilte seg ikke nevneverdig ut, men det var gjennomgående overraskende i hvor liten grad sentrale menneskerettigheter hadde en plass i sakene. De avgjørelsene jeg har valgt å ta med i analysen, er et utvalg av de saker

---

¹⁵ Karl Søvig, «Avgjørelser fra EMD i saker om vern av privatliv- og familieliv fra 2015», *Tidsskrift for familierett, arverett og barnevernrettslige spørsmål*, nr. 3 2016, punkt 3.1 https://www.idunn.no/tidsskrift_for_familierett_arverett_og_barnevernrettslige_sp/2016/03/avgjoerelser_fra_emd_i_saker_om_vern_av_privat-og_familieli

¹⁶ Lov 17.07.1992 nr. 100 om barneverntjenester § 1

der jeg mener det kan stilles spørsmål ved om vurderingene er innenfor de krav som stilles i EMK artikkel 8 og som illustrerer hvor kritikken kan komme fra. Jeg konsentrerer meg i analysen om 11 fylkesnemndsvedtak og én påfølgende tingrettsavgjørelse. I tillegg har jeg valgt å medta én dom fra lagmannsretten, da denne illustrerer hvordan også høyere instanser kan vurdere emosjonell omsorgsvikt.

1.4 Avgrensninger

Oppgaven dreier seg om omsorgsovertakelser i Norge, vurdert opp mot EMK artikkel 8. Det er dermed ikke plass til en inngående vurdering av reglene etter barnevernloven, disse berøres kort.

Omsorgsovertakelser på andre grunnlag enn emosjonell omsorgsvikt blir heller ikke behandlet. Likevel har jeg under gjennomgåelsen av EMDs praksis sett på omsorgsovertakelser som også har andre begrunnelser, for å få et helhetlig bilde av vurderingstemaene EMD oppstiller.

Analysen begrenser seg naturligvis til det bevisstoffet som fremkommer i de utvalgte avgjørelsene. Jeg har ikke hørt vitner og jeg har kun lest den dokumentasjon som er inntatt. Analysen av avgjørelsene er basert på en subjektiv forståelse ut fra den informasjonen som gis, og det tas forbehold om eventuelle feiltolkninger.

Prosesskrav som stilles i EMK artikkel 8 vil berøres, men det er ikke plass til en behandling av prosesskravene i EMK artikkel 6.

2 Noen utgangspunkter

2.1 Kort om beslutninger i barnevernssaker

Barnevernets virksomhet reguleres av barnevernloven og et større nasjonalt juridisk lovverk. Virksomheten reguleres også av internasjonalt forpliktende regelverk, blant annet av FNs Barnekonvensjon¹⁷ (BK) og Den europeiske menneskerettskonvensjon.

Hovedoppgaven til barnevernet er å sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling får rett hjelp til rett tid, jf. bvl. § 1-1.

De fleste barnevernssaker starter ved at barnevernet mottar en anonym eller navngitt bekymringsmelding, eller kontaktes av familien selv. Barnevernstjenesten i kommunen skal vurdere innholdet i meldingen uavhengig av hvem den kommer fra, og starte en undersøkelsessak der de faktiske forholdene så langt mulig skal avdekkes. Undersøkelsen består typisk av samtale(r), hjemmebesøk og innhenting av informasjon hos relevante komponenter. Omfanget av undersøkelsen varierer fra sak til sak. I noen tilfeller engasjeres en eller flere sakkyndige.

Undersøkelsessaken fører enten til at saken henlegges, at det settes inn hjelpetiltak, at barna fjernes fra familien ved et akuttiltak eller at det begjæres omsorgsovertakelse som avgjøres av fylkesnemnda.

Fylkesnemnda for barnevern og sosiale saker er domstolliknende, partsnøytral og uavhengig - et statlig organ som i første instans blant annet avgjør saker etter barnevernloven. Saksbehandlingen her skal være «betryggende, rask og tillitsskapende».¹⁸ En sentral rettssikkerhetsgaranti ligger i at barneverntjenesten selv ikke kan vedta omsorgsovertakelse.

Både kommunen ved barnevernet og den private part kan anke fylkesnemndas vedtak inn for overprøving i tingretten.

---

¹⁷ Konvensjon om barnets rettigheter, trådt i kraft i Norge 07.02.1991

¹⁸ Bvl. § 7-3 flg.

2.2 Kort om implementeringen av EMK og BK i norsk rett, samt menneskerettighetsvernet i Grunnloven

FNs barnekonvensjon inneholder spesifikke menneskerettigheter for barn, og flere sentrale barnerettslige prinsipper kommer her til uttrykk. Konvensjonen er inkorporert i norsk lov, jf. menneskerettsloven¹⁹ § 2 og skal ved motstrid ha forrang, jf. § 3.

Imidlertid er det ingen rettslig instans som direkte behandler klager på bakgrunn av eventuelle brudd på Barnekonvensjonen.²⁰ Likevel kan man ikke overse virkningen den har på lokale myndigheter og for organisasjoner som jobber med barn. Både norske domstoler og EMD henviser til konvensjonsrettigheter herfra, særlig for å støtte sitt syn på forståelsen av en annen regel.

Den europeiske menneskerettighetskonvensjon er også inkorporert i norsk lov gjennom menneskerettsloven § 2, og den skal ved motstrid ha forrang, jf. § 3.

Gjennom EMK ble også EMD etablert. Domstolen håndhever, sammen med Europarådets Ministerkomité, brudd på konvensjonens artikler. Enhver innbygger av medlemslandene kan fremme klage direkte for EMD dersom vedkommende mener hans rettighet eller frihet etter konvensjonen er krenket.

I saken I.F og I.F.F mot Norge presiserte EMD at en grunnleggende funksjon ved den beskyttelsen EMK skal gi, er at det i første rekke er de nasjonale systemene som skal sikre at menneskerettighetene respekteres og beskyttes.²¹ Etter EMK artikkel 13 kan den som mener seg utsatt for menneskerettsbrudd, reise sin sak for nasjonale domstoler. Menneskerettighetene skal være nasjonalt tilgjengelige, og innholdet i konvensjonen skal kunne håndheves effektivt. Som medlemsland er Norge dermed forpliktet til å være oppdatert på rettspraksis fra EMD til enhver tid, og implementere forståelsen av denne i norske avgjørelser. Dette gjelder alle instanser, også fylkesnemnda.²²

---

¹⁹ Lov 21.05.1999 nr. 30 om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett

²⁰ Tilleggsprotokoll som oppretter en klagemekanisme for konvensjonen er vedtatt, men ikke ratifisert av Norge. «Barnekonvensjonen», hentet 15.03.2019 fra <https://www.fn.no/Om-FN/Avtaler/Menneskerettigheter/Barnekonvensjonen>

²¹ Sakens punkt 20

²² Alle rettsinstanser kan konstatere brudd på EMK, se feks 16-044496TVI-OTIR/08.

Konvensjonen representerer dermed en skranke for norsk lovgivning og praksis, samtidig som den er en del av gjeldende rett. Tidligere Høyesterettsdommer Skoghøy skriver: «Så fremt vi ønsker å bli betraktet som en demokratisk rettsstat, kan domstolene ikke være med på å legitimere brudd på fundamentale menneskerettigheter (...).»²³

Det følger videre av Grunnloven (Grl.) § 92 at statens myndigheter skal respektere og sikre menneskerettighetene «slik de er nedfelt i denne grunnlov og i for Norge bindende traktater om menneskerettigheter». Norske domstoler skal dermed også etter Grunnloven forholde seg til konvensjonsteksten, og EMDs avgjørelser i sin vurdering.²⁴ Konvensjonsbestemmelsene skal legges til grunn selv om tolkningsresultatet fremstår som mindre klart eller tvilsomt,²⁵ uansett om det skulle medføre at innarbeidet norsk lovgivning eller praksis blir tilsidesatt.²⁶

Tidligere inneholdt Grunnloven kun et begrenset vern for visse sider av privatlivet, men i 2014 ble flere sentrale menneskerettigheter vedtatt som en del av den. Særlig aktuell her er § 102 om vern av familielivet generelt, som suppleres av § 104 med et særlig vern for barn. Vedtakelsene innebærer at disse rettighetene formelt sett står høyest på rangstigen over norske rettsregler.²⁷

Grl. § 104 bygger på flere sentrale artikler i Barnekonvensjonen, blant annet om barnets rett til å bli hørt og prinsippet om barnets beste. Bestemmelsen var ment å skulle styrke barnets rettigheter i norsk rett ytterligere, begrunnet med at barn er spesielt sårbare og har særlige behov for beskyttelse,²⁸ men i realiteten medførte den ingen endring, idet tilsvarende krav allerede kunne utledes av norsk lovgivning og internasjonale forpliktelser. Likevel gir det en særlig tyngde at prinsippene nå er slått fast i Grunnloven²⁹ og dermed også skal fungere som en skranke for maktutøvelse.

---

²³ Jens Skoghøy, «Forvaltningssanksjoner, EMK og Grunnloven», *Jussens Venner* 05/2014 (Volum 49) https://www.idunn.no/jv/2014/05/forvaltningssanksjoner_emk_og_grunnloven

²⁴ Se RT-2005-833, punkt 42 flg.

²⁵ Se RT-2002-557, s.573 flg.

²⁶ Kirsten Sandberg, *Tilbakeføring av barn etter omsorgsovertakelse*, (Oslo, Gyldendal Akademisk, 2003) s.150

²⁷ Jørgen Aal, *Rettsstat og menneskerettigheter* (Fagbokforlaget, 2018), s.214

²⁸ Innst. 169 S (2012-2013) punkt 1.8.14

²⁹ Henriette Aasen, «Grunnloven § 104 og barnets beste: Høyesterett viser vei», *Tidsskrift for familierett, arverett og barnevernrettslige spørsmål*, 03/2015

2.3 Grunnleggende prinsipper i barnevernsretten

Prinsippene i det følgende er grunnleggende både administrativt og rettslig. Disse skal bidra til en trygg og rettferdig saksbehandling, og sørge for rettssikkerhet for barn og foreldre. Det kan i konkrete saker oppstå motstrid mellom dem. Rettsanvenderen må da vurdere og avveie de ulike prinsippene mot hverandre, opp mot barnets samlede situasjon i hjemmet.

2.3.1 Legalitetsprinsippet

Barnevernrett er spesiell forvaltningsrett, her gjør legalitetsprinsippet seg gjeldende. Inngrep fra myndighetene inn i borgerens rettssfære krever hjemmel i lov, og er nedfelt i Grunnloven § 113. Prinsippet skal beskytte individet mot uhjemlet statsmakt og er en viktig rettsikkerhetsgaranti i alle rettsstater. Jo mer inngripende og vidtgående inngrepet er, jo klarere hjemmel kreves.³⁰ Dette gjør seg dermed særlig gjeldende ved ufrivillige omsorgsovertakelser.

Selv om loven i utgangspunktet hjemler tiltaket, kan det i praksis oppstå tvil om vilkårene er oppfylt. Prinsippet innebærer at de hjemler som foreligger må tolkes med forsiktighet og at en utvidet tolkning av en inngrepshjemmel så langt som mulig bør unngås.³¹

2.3.2 Det mildeste inngreps prinsipp

Det mildeste inngreps prinsipp innebærer at en ikke skal benytte et inngripende tiltak hvis et mildere tiltak er tilstrekkelig for å oppnå formålet. Av forarbeidene til barnevernloven fremgår at omsorgsovertakelser «bare (skal) være aktuelt dersom hjelpetiltakene ikke fører fram, eller det må anses nytteløst å forsøke med slike tiltak».³² Dette kan også leses ut av bvl. § 4-12(2) om at tiltaket må være nødvendig ut fra den situasjonen barnet befinner seg i.

Formålet med tiltaket skal være å skape tilfredsstillende forhold for barnet, og det springende punkt i forhold til det mildeste inngreps prinsipp, blir om dette kan gjøres på annen måte enn ved omsorgsovertakelse.³³

---

³⁰ Se RT-1995-530, s.538

³¹ Sandberg, s. 37

³² Ot.prp.nr. 44 (1991-92) s.7

³³ Sandberg, s.42

Prinsippet kommer til uttrykk også i flere andre bestemmelser i loven, og kan sies å gjennom- syre hele barnevernslovgivningen. Det har nær sammenheng med lovens biologiske utgangs- punkt, som innebærer at barn som hovedregel skal vokse opp hos sine foreldre.³⁴ Når disse to utgangspunktene sammenholdes, er det tydelig lovgivers intensjon at barnevernet først må prøve å oppnå ønsket formål med tiltak som innebærer at barnet forblir i hjemmet.

Likevel fremgår det av Helsetilsynets gjennomgang av 106 barnevernssaker, at hjelpetiltakene ofte verken er omfattende eller intensive nok, og at få er tilpasset det samlede utfordringsbil- det i familien.³⁵ Det mangler i følge rapporten ofte vurderinger av om situasjonen kunne vært håndtert med mindre inngripende tiltak for barnet og ofte er det ikke beskrevet sammenheng mellom evaluering av hjelpetiltak og beslutning om omsorgsovertakelse.

Det er grunn til å sammenholde det mildeste inngreps prinsipp med nødvendighetskravet etter EMK artikkel 8 nr. 2, som jeg vil gjennomgå nedenfor. Ethvert offentlig inngrep i familielivet må etter denne bestemmelsen være «nødvendig i et demokratisk samfunn» for å aksepteres. Et mer vidtgående inngrep, som omsorgsovertakelse, er ikke «nødvendig» hvis et mildere tiltak er tilstrekkelig for å oppnå formålet.³⁶ Prinsippet står svært sentralt i EMDs avgjørelser om omsorgsovertakelser under artikkel 8.

2.3.3 Prinsippet om barnets beste

I norsk rett er prinsippet nedfelt i bvl. § 4-1 som bestemmer at det skal legges avgjørende vekt på å finne tiltak som er til det beste for barnet. Barnets beste skal være en «rettesnor for vur- dering av tiltak».³⁷ Rettsanvenderen skal foreta en avveining av de hensyn som gjelder barnet opp mot andre hensyn, der den løsningen som velges skal være den som best tjener barnets interesser.³⁸

Innholdet er komplekst og fleksibelt – det defineres på basis av barnets spesifikke situasjon og behov. Det kan altså gi seg ulike utslag i ulike kulturer, og det varierer med tid og sted. Inn-

---

³⁴ NOU 1985: 18 s.171

³⁵ Rapport fra Helsetilsynet, «Det å reise vasker øynene. Gjennomgang av 106 barnevernssaker», 2019. s.6, p. 3 https://www.helsetilsynet.no/globalassets/opplastinger/publikasjoner/rapporter2019/helsetilsynet_rapport_unummerert_gjennomgang_106_barnevernsaker.pdf

³⁶ Sandberg, s.46

³⁷ Ot.prp.nr.44 (1991-92) s.28

³⁸ Sandberg, s.50

holdet i det kan også være avhengig av tverrfaglig kunnskap som for eksempel psykologi og sosiologi, typisk ved at sakkyndige vurderer hva som utviklingsmessig vil være det beste for barnet.

Vurderingen er skjønnsmessig og overlater svært mye til den avgjørende myndighet, som kan utfordre rettssikkerheten. Det er dermed sentralt at rettsanvenderen er objektiv. Personlige holdninger i forhold til verdispørsmål om eksempelvis trosutøvelse eller viktigheten av biologisk tilknytning, må holdes utenfor. Enhver vurdering skal være helhetlig der alle berørte interesser og aktuelle hensyn vurderes grundig og veies opp mot hverandre. Disse går igjen som sentrale momenter i EMDs vurderinger.

I Helsetilsynets rapport fremgår det at vurderingen av barnets behov i flere saker ikke er basert på en helhetlig tilnærming, og at det kan virke som at barnevernet ofte har «låst seg i ett spor», for eksempel ved for mye fokus på manglende emosjonell trygghet i hjemmet.³⁹ Dermed mangler vurderinger og beskrivelser av barnets øvrige behov.

Hva gjelder EMK, kommer ikke prinsippet eksplisitt til uttrykk. Likevel vises det gjennomgående til «barnets beste» i EMDs avgjørelser, i blant under henvisning til BK artikkel 3, der barnets beste skal være «a primary consideration». Med “primary” menes at «... the child’s best interest may not be considered on the same level as all other considerations, (...) justified by the special situation of the child».⁴⁰ I vurderingen av den enkelte sak skal alle involverte interesser balanseres slik at «the child’s interests have high priority and (is) not just one of several considerations».⁴¹

Hensynet til barnets beste har etter BK artikkel 3 dermed stor vekt, men det er klart at det ikke er det *eneste* hensynet som skal tas. Dette tydeliggjøres i BK artikkel 3 nr. 2 og i artikkel 5, som presiserer at også foreldres rettigheter skal vurderes.

Annette Jacobsen fra Institutt for Menneskerettigheter i København publiserte i 2016 en analyse av utviklingen av «barnets beste» i saker hos EMD.⁴² Den viser at trenden de siste årene

---

³⁹ Helsetilsynet, s.83

⁴⁰ General Comment nr. 14 (2013), s.10, punkt 37

⁴¹ Ibid. punkt 39

⁴² Anette Jacobsen. “Rights in the European Court of Human Rights – An Emerging Power Structure”, *The International Journal of Children’s Rights*, 24 (2016) hentet fra brill.com

er at EMD gir hensynet større og større plass. Dette kommer også til syne blant annet i storkammersaken *Jeunesse mot Nederland* der flertallet uttaler at barnets beste skal utkonkurrere alle andre interesser.⁴³

Denne utviklingen kan skyldes et endret syn på barnet som rettssubjekt gjennom moderniseringsprosesser i Europa. Det opprinnelige utgangspunktet der barnet var «fars eiendom» utfordres med tanken om barnet som et selvstendig individ, med egne interesser. Ved at statene er forpliktet til å sikre barnets rettigheter er det etablert et nytt, direkte rettsforhold mellom barn og myndighet som har ført til et skifte i balanseringen av barnets mot foreldrenes rettigheter.⁴⁴

Mindretallet kommer i den nevnte *Jeunesse*saken med en interessant betraktning, der det tillegger flertallet et “humant” fokus der barnets beste er garantert størst vekt, og mener at en slik tilnærming kan bli for ensidig. Å se barnet som “uskyldig og hjelpeløs” legger implisitt en større moralsk og etisk byrde på myndighetene for å beskytte barnet når det sammenliknes med beskyttelse av voksnes rettigheter. Mindretallet konkluderer: «the Court is drifting away from the subsidiary role assigned to it by the Convention, perhaps being guided more by what is humane, rather than by what is right».⁴⁵

Et slikt absolutt barneperspektiv kan stå i fare for å sette til side andre konkurrerende og sentrale prinsipper. Det kan medføre at enhver omsorgsovertakelse vil kunne gjennomføres kun med henvisning til at det var til barnets beste, noe som også kan komme i konflikt med nødvendighetskravet i EMK artikkel 8 nr. 2. Det er ikke nok at inngrepet er til barnets beste – det må også være *nødvendig*.

Denne usikkerheten ble satt på spissen i kammeravgjørelsen *Strand Lobben mot Norge*, som endte med dissens 4-3. Flertallet gjør tilsynelatende en isolert vurdering av barnets beste, mens mindretallet tillegger et videre perspektiv med større vekt på de negative følgene det

---

⁴³ *Jeunesse mot Nederland*, punkt 120

⁴⁴ Marit Skivenes. “A Child-Centered Court of Human Rights? *Strand Lobben v Norway*”, *Strasbourg observers* 30.11.2017 <https://strasbourgobservers.com/2018/01/03/a-child-centred-court-of-human-rights-strand-lobben-v-norway-30-nov-2017/>

⁴⁵ Se avgjørelsens dissenterende votum, punkt 10

kan ha å bryte de biologiske båndene fullstendig og trekker inn øvrige interesser i saken som en del av sin vurdering.

Dissensen viser at det ikke er konsensus i EMD vedrørende hvilket perspektiv som skal tillegges, og hvor stor vekt det skal legges på prinsippet om barnets beste alene. Det fremstår som at vi nå står ved et veiskille, der den kommende storkammeravgjørelsen Strand Lobben mot Norge forhåpentlig vil klargjøre hvor prinsippet om barnets beste står i EMD i dag.

2.3.4 Det biologiske prinsipp

Det biologiske prinsipp innebærer tradisjonelt at det ligger en egenverdi i det å vokse opp med sine foreldre. Tilknytningen til mor starter allerede i svangerskapet, og spedbarn er, i følge barnepsykolog Elisabeth Gerhardsen, pre-programmert til å ville være i nærheten av mor.⁴⁶

Det biologiske prinsipp følger ikke uttrykkelig av barnevernloven, men det er klart at prinsippet ligger til grunn for lovens regler.⁴⁷ Selv om det påvises svikt hos foreldrene i deres forhold til barna – kanskje av alvorlig karakter – er lovens utgangspunkt at problemene primært søkes bedret ved hjelpetiltak. Det fremgår av forarbeidene at dette ikke i seg selv betyr en nedprioritering av barnets interesser, det er sterke følelsesmessige bånd mellom foreldre og barn og disse bånd er det grunn til å bevare og styrke.⁴⁸

Prinsippets vekt er i dag omstridt. En årsak kan være at begrepet har en tydelig kulturell side, der innholdet i termen varierer med det grunnleggende synet en har på familien som samlet enhet. Familiens rolle i Norge har endret seg gjennom de siste generasjonene. I det gamle bondelandet Norge levde gjerne tre generasjoner sammen på gården. I dag er normalen langt fra slik. I stedet for å regne med støtte fra foreldre/besteforeldre, regner vi med støtte fra myndighetene. Denne utviklingen har vært med på å endre det generelle synet på familietilknytning i Norge.

Også for EMD vil prinsippets uttrykk variere ved at det strekker seg over svært ulike europeiske kulturer og tradisjoner. Fra de katolske Øst- og Sentraleuropeiske statene der familien

---

⁴⁶ Cathrine Lyngbø, "Varige konsekvenser dersom mor er borte for lenge", *KK.no* 07.08.2012 <https://www.kk.no/mamma/varige-konsekvenser-dersom-mor-er-borte-for-lenge-63934241>

⁴⁷ NOU 1985: 18, s.157 første avsnitt

⁴⁸ Ibid.

står sterkt, til de protestantiske og «avkristnede» statene der barnet som eget individ får mer plass. Innenfor disse skillene ligger store ulikheter i familieverdier og tilknytning, noe EMD som overnasjonalt organ må ta hensyn til. Det er likevel på det rene at retten til å vokse opp i sin familie ligger i EMK artikkel 8 og at en omsorgsovertakelse skal være siste utvei.

I flere av nemndsvedtakene jeg har gjennomgått, fremstår ikke det biologiske prinsippet som ledende utgangspunkt, begrunnet i Raundalen-utredningen.⁴⁹ Det kan stilles spørsmål ved om denne eventuelle utviklingen er på kollisjonskurs med EMD, noe vi forhåpentligvis får svar på i den nevnte Strand Lobben avgjørelsen. Sentralt er det uansett at det biologiske prinsipp og prinsippet om barnets beste ikke er motsetninger – det er snakk om et både og. Utfordringen er å finne den riktige balansen.

2.3.5 Barnets rett til å bli hørt

Det følger av bvl. § 6-3 at barn som er fylt syv år, og yngre barn som er i stand til å danne seg egne synspunkter, skal informeres og gis anledning til å uttale seg før det tas avgjørelse i en sak som berører barnet. Regelen bygger på BK artikkel 12, og rettigheten beskyttes av Grl. § 104.

Bestemmelsen skal ivareta respekt for barnets integritet og verdighet,⁵⁰ og skal være en viktig del av beslutningsgrunnlaget for barnevernstjenesten i saker om omsorgsovertakelse. Plikten til å sørge for at barnet får informasjon, er en forutsetning for at barnet skal kunne få et grunnlag å uttale seg på.⁵¹ I praksis er det barnevernstjenesten som sørger for at barnet informeres og høres, men dersom nemnda finner at barnet ikke i tilstrekkelig grad har fått anledning til å uttale seg tidligere i prosessen, må den selv ta initiativ til dette.⁵²

HR-2016-02314-U gjaldt manglende involvering av tre barn i tingrettens behandling av en tilbakeføringssak. Høyesterett presiserte her at formuleringen i bvl. § 6-3 og Grl. § 104 ikke åpner for unntak når avgjørelsen angår barnet, og barnet har nådd tilstrekkelig modenhet og

---

⁴⁹ NOU 2012: 5 «Bedre beskyttelse av barns utvikling»: Det «skal legges avgjørende vekt på å finne tiltak som er til det beste for barnet, dermed kan det biologiske prinsipp ikke i seg selv tillegges avgjørende vekt i barnevernets vurderinger». punkt 4.6.15.

⁵⁰ Se Norsk lovkommentar til barnevernloven, note 339

⁵¹ Ot.prp. nr. 45 (2002-2003) s.63

⁵² Se forskrift om barnets talsperson § 1

alder. Tingretten hadde gitt avslag på tilbakeføring og den sakkyndige anbefalte at barna (6, 7 og 9 år) ikke skulle informeres eller høres. Ankeutvalget opphevet lagmannsrettens ankenektelse.⁵³

Hvor stor vekt barnets mening tillegges, beror på en konkret vurdering, men det vil som hovedregel være slik at jo eldre og mer modent barnet er, jo større vekt skal det legges på dets mening.⁵⁴ Av BK artikkel 12 fremgår at barnets synspunkter skal tillegges «behørig vekt», noe som innebærer at barnets synspunkter skal være gjenstand for vurdering i hvert tilfelle – det er ikke nok at barnet bare blir hørt, dets synspunkter skal tas alvorlig.⁵⁵ Det er nær sammenheng mellom retten til å bli hørt i BK artikkel 12 og barnets beste i BK artikkel 3, på den måten at det er naturlig at barnet selv har en viss innsikt i hva som er dets ønsker, og at disse dermed skal tas på alvor.

I EMK fremgår ikke prinsippet eksplisitt. Dette må ses i sammenheng med utviklingen av barnets rettslige stilling de siste tiårene. Da EMK ble vedtatt i 1950 (til sammenlikning ble barnekonvensjonen vedtatt i 1989), var den internasjonale holdningen generelt at barn skulle skjermes fra rettslige prosesser. Imidlertid følger det av EMDs praksis at konvensjonen skal fungere som et «levende instrument»,⁵⁶ den skal tolkes i takt med samfunnsutviklingen. Det kan derfor ikke utelukkes at en slik rett i dag vil kunne innfortolkes i konvensjonsteksten.⁵⁷ For eksempel refererer EMK artikkel 1 til at den skal sikre *alle* deres rettigheter og friheter, og artikkel 14 skal sikre at diskriminering ikke skjer blant annet på bakgrunn av noens «status» som kan tolkes slik at den gjelder barn. Det kan dermed hevdes at barn blir utsatt for diskriminering dersom de ikke får deltatt i en sak som gjelder dem selv.⁵⁸

I M. og M. mot Kroatia henviser EMD direkte til BK artikkel 12, og finner at «the same considerations apply *mutatis mutandis*⁵⁹ in any judicial or administrative proceedings affecting

---

⁵³ Utviklingen i rettspraksis de senere årene tyder på at å ikke høre barnet er en saksbehandlingsfeil

⁵⁴ Ot. Prp. 45 (2002-2003) s.63

⁵⁵ General Comment no.12 om barnets rett til å bli hørt (2009), punkt 28-30

⁵⁶ Harris/O'Boyle/Warbrick: "Law of the European Convention of Human Rights" (Oxford University Press, 2018), s.7-9, jf. side 15 m. nærmere henvisninger

⁵⁷ George Letsas, "The ECHR as a Living Instrument: Its meaning and its Legitimacy", University college of London, 15.03.2012, hentet fra SSRN.no

⁵⁸ Aolfé Daly, "The right of children to be heard in civil proceedings and the emerging law of the European Court of Human Rights", *The International Journal of Human Rights Vol.15/2011* <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/13642980903542710?needAccess=true>

⁵⁹ tilsvarende anvendelse

children's rights under Article 8 (...)". Dette regnes å være et uttrykk for dagens rettstilstand i EMD om barnets rett til å bli hørt. At et barn som er kapabel til å forme sine egne meninger, tatt i betraktning hans/hennes alder og modenhet, ikke er informert, hørt og tatt på alvor i en sak som angår barnet, kan innebære brudd på prosesskravene under EMK artikkel 8.

3 Kort om «emosjonell omsorgssvikt» etter bvl. § 4-12 (1) a

3.1 Bvl. § 4-12 (1) a

Barnevernets hjemmel for omsorgsovertakelse ved såkalt emosjonell omsorgssvikt følger av bvl. § 4-12 (1) a, med alternativet «alvorlige mangler i forhold til den personlige kontakt og trygghet som det trenger etter sin alder og utvikling».

Forarbeidene forutsetter at situasjonen må være «forholdsvis klart uholdbar - ikke ethvert avvik fra det man kan kalle vanlige former eller situasjoner skal gjøre det berettiget til å treffe vedtak om ansvarsovertakelse.»⁶⁰ Terskelen for omsorgsovertakelse er høy. De strenge vilkårene er satt for at omsorgsovertakelse «ikke skal brukes i utrengsmål».⁶¹

Det fremgår av § 4-12 annet ledd at vedtak etter første ledd bare kan treffes når det er «nødvendig ut fra den situasjon barnet befinner seg i». Det innebærer at det kan være tilfeller der et av de alternative vilkårene i første ledd er oppfylt, men der omsorgsovertakelse likevel ikke kan skje.⁶² Dette kan ses som en direkte henvisning til den helhetsvurdering som kreves i nødvendighetskravet i EMK artikkel 8 nr. 2, se punkt 4.2.

Betydningen av foreldrenes «personlige kontakt og trygghet», er knyttet til foreldres evne til å ivareta barnets psykologiske behov, slik som behov for trygghet og følelsesmessig nærhet,⁶³ men også å være sensitiv for barnets behov og forstå og gi adekvat respons på barnets signa-

---

⁶⁰ Ot.prp. 44 (1991-1992) s.110

⁶¹ Ibid.

⁶² Norsk Lovkommentar til barnevernloven, note 173

⁶³ Ot.prp. 44 (1991-1992) s.110

ler.⁶⁴ Kjernen i bestemmelsen gjelder foreldre som over tid avviser barna, psykisk ikke er i stand til å fokusere på dem, er uinteresserte i dem eller trakasserer dem.⁶⁵

3.2 Grensetilfellene

Imidlertid viser praksis at emosjonell omsorgssvikt som grunnlag for omsorgsovertakelse brukes helt i ytterkanten av kjerneområdet. Vage formuleringer og begrunnelser kan indikere at hva som er «alvorlig» for barnet, strekkes langt. Dette vil kunne være problematisk både i forhold til legalitetsprinsippet og i forhold til at sentrale menneskerettigheter kan bli forbigått.

Begrepet «manglende foreldreferdigheter» går igjen i avgjørelser på grunnlag av emosjonell omsorgssvikt. Begrepet er ikke nærmere definert i barnevernlovgivningen, men «viser til saker der barnevernet vurderer at foreldre ikke har tilstrekkelige muligheter, ferdigheter eller kunnskap til å gi barnet nødvendig omsorg og støtte».⁶⁶ Denne sekkebetegnelsen er vid, og det er derfor muligheter for at den åpner opp for problemer. I flere av avgjørelsene som er gjennomgått til denne oppgavens analyse, ser det ut til at det stilles høye krav til å være en «god nok» forelder i Norge i dag, og at det er lite rom for alminnelige «feil».⁶⁷ Uansett hva slags oppdragelse foreldrene har valgt, vil det kunne finnes noe å kritisere. «Den som leter, vil finne», heter det i ordtaket.

Disse sakene er særlig sårbare også bevismessig. Vurderingene av familiesituasjon og omsorgsevne vil gjerne bygge på subjektive forståelser av en ofte unormal og ukjent setting, som for de involverte kan oppfattes både stressende og utrygg. Dette kan føre til et unaturlig samspill som kan bli misforstått, unøyaktig beskrevet eller feil vurdert, slik at positive sider ved samspillet ikke kommer til syne. Ghiletschi fokuserer i sin rapport på, at det er behov for godt samarbeid med foreldrene for å unngå feiltakelser basert på misforståelser, stereotyping og

---

⁶⁴ Slik det er beskrevet i flere fylkesnemndsvedtak, se f.eks. FNV-2018-168-TRL og i NOU 2012: 5 Bedre beskyttelse av barns utvikling, s.82, punkt 6.6.4

⁶⁵ Anders Flatabø, «Emosjonell omsorgssvikt i barnevernssaker», 11.06.2018 <https://www.osloadvokat.no/2018/06/11/emosjonell-omsorgssvikt-i-barnevernssaker/>

⁶⁶ Prop. 73 L «Endringer i barnevernloven» (2016-2017), punkt 3.4.2

⁶⁷ Se eksempelvis sakkyndigvurderingen lagt til grunn av lagmannsretten i LB-2018-53823

diskriminering, som kan være vanskelig å rette opp.⁶⁸ Det er sjelden denne sårbarheten i observasjonsbetingelsene er tatt hensyn til i de avgjørelsene jeg har gjennomgått.

4 Omsorgsovertakelser etter EMK artikkel 8

EMK artikkel 8 oppstiller blant annet et generelt vern av familielivet. Bestemmelsen skal legge begrensninger på statsmaktene, særlig den utøvende makt, og beskytte mot vilkårlig forstyrrelser.⁶⁹

1. Enhver har rett til respekt for sitt (...) familieliv.
2. Det skal ikke skje noe inngrep av offentlig myndighet i utøvelsen av denne rettighet unntatt når dette er i samsvar med loven og er nødvendig i et demokratisk samfunn av hensyn til den nasjonale sikkerhet, offentlige trygghet eller landets økonomiske velferd, for å forebygge uorden eller kriminalitet, for å beskytte helse eller moral.

Artikkel 8 er en såkalt kvalifisert rettighet. Dette innebærer at brudd på nr. 1 kan tillates dersom bruddet kvalifiserer til unntaket i nr. 2.

4.1 Er omsorgsovertakelser en innblanding i «familielivet» etter EMK artikkel 8 nr. 1?

Begrepet «familieliv» i artikkel 8 nr. 1 forutsetter en eksisterende enhet.⁷⁰ Dette er i hovedsak et spørsmål om eksistensen av nære, personlige bånd.⁷¹ Familiebegrepet er relativt og det tolkes vidt av EMD, slik at det er rom for mange ulike familiekonstellasjoner, men der en konkret vurdering skal sikre at de faktiske forhold er utslagsgivende.

Når det gjelder forholdet mellom biologiske foreldre og barn, så oppstår et bånd som tilsvarer «familieliv» i det øyeblikket barnet blir født.⁷² Et biologisk bånd er likevel ikke et absolutt

---

⁶⁸ Ghilechi, punkt 3

⁶⁹ Directorate of the Jurisconsult, “Guide on Article 8 of the European Convention on Human Rights”, oppdatert 31.08.2018, punkt 3 https://www.echr.coe.int/Documents/Guide_Art_8_ENG.pdf

⁷⁰ Aal, s.234

⁷¹ Paradiso og Campanelli mot Italia punkt 140

⁷² Berrehab mot Nederland punkt 21

krav ved bestemmelsens anvendelse,⁷³ da hensynet til barnets beste vil kunne tale for en utvidet forståelse av ordlyden. Likevel er et biologisk utgangspunkt tydelig i flere saker.⁷⁴ Båndet mellom foreldre og barn vil bare i helt eksepsjonelle tilfeller anses brutt i den grad at det ikke lenger eksisterer noe «familieliv»; dette gjelder også etter en omsorgsovertakelse.

Begrepet «familieliv» rommer langt mer idag enn da konvensjonen ble vedtatt i 1950. I dag er det for eksempel klart at også homoseksuelle par omfattes av ordlyden.⁷⁵ Denne utviklingen, på bakgrunn av endrede samfunnsoppfatninger, er et godt eksempel på hvordan EMD har tolket konvensjonen dynamisk.⁷⁶

EMDs praksis viser at også forholdet mellom barn og besteforeldre kan omfattes av familiebegrepet,⁷⁷ men da med redusert rettslig betydning. Også relasjoner lenger ut i familierammen, kan være nære nok til at artikkel 8 er anvendelig.⁷⁸

Ved omsorgsovertakelsessaker, settes kravet til «familieliv» sjelden på spissen. Det er stort sett barnets biologiske foreldre som klager saken inn til EMD, og dermed konkluderes det kort innledningsvis at: «The mutual enjoyment by parent and child of each other's company constitutes a fundamental element of family life».⁷⁹

Det er ingen tvil om at artikkel 8 kommer til anvendelse ved omsorgsovertakelser. Dette følger av en rekke avgjørelser og sammenfattes slik: «it is well established that removing children from the care of their parents to place them in the care of the state constitutes an interference with respect for family life that requires justification under paragraph 2 of Article 8».⁸⁰

---

⁷³ Se X, Y og Z mot Storbritannia, punkt 36-37

⁷⁴ F eks Paradiso og Campanelle mot Italia. Et par mistet omsorgen for et 8-måneders gammelt barn som de påsto var deres gjennom surrogati, som ikke stemte. Barnet hadde ingen biologisk link til paret, men hadde bodd hos dem siden fødselen. Domstolen fant at dette ikke var «familieliv», begrunnet i at det ikke eksisterte biologiske bånd og at tiden de hadde vært sammen hadde vært kort. Sterk dissens

⁷⁵ Se f eks Vallianatos mot Hellas

⁷⁶ Se note 57

⁷⁷ Strand Lobben m fl. mot Norge

⁷⁸ Onkel og nevø, i Boyle mot Storbritannia

⁷⁹ W mot Storbritannia punkt 59, Olsson mot Sverige I punkt 59, Eriksson mot Sverige punkt 58

⁸⁰ Directorate of the Jurisconsult, "Guide on Article 8 of the European Convention on Human Rights", Punkt 3a, s.50

4.2 EMK artikkel 8 nr. 2

4.2.1 Utgangspunktet

EMD har i sin praksis utviklet et standardformular for vurderingen av saker som angår de kvalifiserte rettighetene. Denne vurderingen består av tre kumulative ledd, der vurderingens dybde i den konkrete sak vil variere.

Brudd på EMK artikkel 8 vil konstateres hvis ikke det utførte inngrepet er:

- «In accordance with the law»
- “Done to secure a legitimate aim set out in paragraph 2 of the relevant article”
- «Is necessary in a democratic society”.

Vurderingen av det tredje leddet blir omtalt som «nødvendighetsvurderingen». I omsorgsovertakelsessaker deler EMD denne i en materiell del som gjelder begrunnelsene for omsorgsovertakelsen, og en prosessuell del der hele vedtakelsesprosessen vurderes:

«First, the Court must examine whether, in the light of the case as a whole, the reasons adduced to justify the measures were “relevant and sufficient”; second it must be examined whether the decision-making process was fair and afforded due respect to the applicant’s rights under Article 8 of the Convention.»⁸¹

Det er ikke alltid et tydelig skille mellom den materielle og prosessuelle del av artikkel 8 i EMDs domspremisser.⁸² Av denne grunn vil også min fremstilling av de materielle kravene til begrunnelsene noen steder overlape med de prosessuelle kravene.

4.2.1.1 Statenes skjønnsmargin

Medlemstatene er generelt tillatt en viss frihet i forhold til hva den enkelte stat anser som viktig ved utøvelsen av skjønn i konkrete saker, særlig i saker med vanskelige bevissspørsmål. EMD skal her være mer tilbakeholden i sin vurdering. Dette omtales som «the margin of appreciation» (statenes skjønnsmargin). Doktrinen er ment å forhindre konfrontasjoner der det

---

⁸¹ Bla. Y.C mot Storbritannia punkt 133 og K og T mot Finland punkt 154

⁸² Se feks Y.C mot Storbritannia punkt 138

ville vært vanskelig å finne frem til en internasjonal konform moralsk enighet. EMDs praksis har vist at skjønnsmarginen varierer ut ifra hvor stort inngrepet er i den enkeltes private sfære.⁸³ Jo mer inngripende inngrepet er, jo grundigere skal i utgangspunktet EMD vurdere skjønnsutøvelsen.

Doktrinen er dermed sentral i omsorgsovertakelsessaker. EMD tilegner imidlertid statene en *vid* skjønnsmargin ved selve vurderingen av og behovet for omsorgsovertakelsen.⁸⁴ Dette er noe paradoksalt, sett hen til utgangspunktet nevnt ovenfor. I forhold til de prosesskrav som oppstilles, uttaler EMD imidlertid at det er rom for en grundigere vurdering, men at statenes skjønnsmargin også her skal tas hensyn til.

Begrunnelsen som oppgis for en *vid* skjønnsmargin ved den materielle siden av omsorgsovertakelser, er de ulike tradisjoner knyttet til familiens rolle i europeiske land. Terskelen for myndighetsintervensjon er ikke lik i medlemslandene og offentlige ressurser vil variere.⁸⁵ I tillegg er det ikke hensiktsmessig eller realistisk for EMD å sette seg i posisjon som avgjørelsesmyndighet når den ikke har hatt direkte kontakt med partene.

Det er imidlertid klart at skjønnsmarginen likevel ikke er en ubegrenset maktkompetanse. EMD forbeholder seg en rett til å vurdere forholdene relativt inngående dersom den finner det nødvendig. Dette blir også forklart som at statene aldri har en skjønnsmargin innenfor *kjernen* av den aktuelle frihet eller rettighet, den skal alltid beskyttes.

I praksis er doktrinen uforutsigbar, og den mangler ensartethet i forhold til når og hvor langt den strekkes.⁸⁶ Dette kan skyldes at familierettslige saker er svært ulike - ett av formålene med doktrinen er nettopp å gi rom for disse. Likevel er det noe urovekkende at det ikke finnes klare standarder som fastslår kjernen i doktrinens innhold. I noen saker virker det som den fungerer som et slags «skalkeskjul» for EMD til selv å velge i hvilke saker de mener en innblanding er nødvendig. Dette er uheldig, da det til en viss grad kan føre til at EMDs kontroll og funksjon undergraves.

---

⁸³ Evans mot Storbritannia punkt 77-82

⁸⁴ Bla Strand-Lobben mot Norge punkt 104

⁸⁵ Bla Mohamed Hasan mot Norge punkt 144

⁸⁶ Heleen Bosma, «Freedom of expression in England and under ECHR: In Search of a Common ground» (Intersentia, 2000) sitert i Choudhry og Herring "European Human Rights and Family Law", Hart Publishing 2010

I andre saker der omsorgsovertakelse drøftes, på tross av at statenes vide skjønnsmargin er konstatert innledningsvis, ser det ut til at forholdene likevel er gjenstand for relativt inngående vurderinger. Det er i disse sakene vanskelig å se noe skarpt skille mellom forhold underlagt statenes skjønnsmargin, og forhold underlagt kontroll i EMD.

4.2.1.2 Fremstillingen videre

I det følgende vil hovedelementene i EMDs vurdering av om en omsorgsovertakelse innebærer brudd på EMK artikkel 8, gjennomgås. Disse vil utgjøre referanserammen for min analyse av norsk praksis.

4.2.2 Er omsorgsovertakelsen «in accordance with the law»?

Under lovskravet i EMK artikkel 8, tar EMD hensyn til flere ting. For det første må omsorgsovertakelsen ha skjedd i samsvar med nasjonal lovgivning. Her er EMD forsiktig med å vurdere nasjonale regler, for å unngå å bli en «fjerde rettsinstans».⁸⁷

En norm kan for det andre ikke betraktes som en «lov», med mindre den er formulert med tilstrekkelig presisjon til å gjøre det mulig for borgeren å forutse, innenfor det som er rimelig etter omstendighetene, de konsekvenser en handling kan innebære.⁸⁸ Med andre ord kan hjemmelen ikke være *for* skjønnsmessig. Samtidig er det klart at absolutt presisjon er uoppnåelig. Behovet for å unngå overdreven stivhet og behovet for å kunne holde tritt med skiftende omstendigheter, gjør at mange lover må bero på termer som i større eller mindre grad er vage.⁸⁹

Dette var et tema i saken **Olsson mot Sverige I**, der omsorgsovertakelsen var basert på en svært generell og skjønnsmessig hjemmel i svensk rett. EMD godkjente hjemmelen på bakgrunn av at omstendighetene ved en omsorgsovertakelse kan være så varierende at det ikke ville være mulig å formulere en lov som ville dekke alle tilfeller, og at en presisering av bestemmelsen kunne medføre en uheldig reduksjon av effektiviteten. Samtidig la EMD mye

---

⁸⁷ Olsson mot Sverige I, punkt 79

⁸⁸ Ibid. punkt 61(a)

⁸⁹ Sunday Times mot Storbritannia punkt 49

vekt på at den skjønnsmessige hjemmelen ble balansert ved administrativ kontroll og kontroll i domstolen på flere nivåer.

EMD har hatt en rekke norske saker til vurdering. Aldri har EMD stilt spørsmål ved den norske omsorgsovertakelseshjemmelen. Imidlertid, sett hen til den vekt EMD legger på balansering av hjemmelen gjennom ulike kontrollorganer, kan en spørre seg om EMD ville gått inn i en grundigere vurdering av den norske hjemmelen, dersom det skulle vise seg at den nasjonale kontrollen av barnevernssaker ikke er tilstrekkelig effektiv i praksis. Som nevnt er det svært få anker som tillates fremmet av lagmannsrettene og Høyesterett, og barnevernstjenesten kritiseres av noen for å ikke ha et godt kontrollsystem innad heller.⁹⁰ Kanskje vil ikke den balanserende nasjonale kontrollen som kreves av EMD kunne konstateres fullt ut. Dersom EMD ser dette som et tydelig mønster, kan det tenkes at de vil se nærmere på det norske systemet i fremtiden.

For det tredje skal loven være tilstrekkelig tilgjengelig.⁹¹ Dette kan bli satt på spissen i tilfeller der hjemmelen for en omsorgsovertakelse ikke har trådt i kraft eller ikke finnes. Det var tilfellet i Olsson mot Sverige I, der myndighetene nektet klageren tilgang til barnet i fosterhjem på grunnlag som ikke eksisterte.

4.2.3 Oppfyller omsorgsovertakelsen et legitimt formål?

Omsorgsovertakelsen må videre sikre et av de legitime målene nevnt i artikkel 8 nr. 2. Dette skal være statens mål all den tid barnet er i offentlig omsorg.

Praksis viser at målene i bestemmelsen er svært vide og at EMD vurderer konkret hva som omfattes i disse. Det beskrives i Europarådets håndbok at målet er å dekke et bredt spekter av situasjoner, nærmest som en åpen klausul som kan justeres etter forholdene.⁹²

---

⁹⁰ særlig kritikken som rettes mot sakkyndigsystemet i barnevernssaker, der rapporter legges ukritisk til grunn, og at disse følger foreldrene gjennom alle vurderende instanser.

⁹¹ Se RT. 2014 punkt 30, Sunday Times mot Storbritannia punkt 49

⁹² Ivana Roagna. «Protecting the right to respect for private and family life under the European Convention on Human Rights» (Council of Europe human rights handbooks. Strasbourg, 2012) s.44 <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=090000168007ff56>

Begrunnelsen for omsorgsovertakelsen, herunder de interesser overtakelsen skal ivareta, vil si noe om formålet med tiltaket. Trolig vil de aller fleste omsorgsovertakelser omfattes av et av hensynene ved at hovedmålet alltid er å beskytte barnet, underforstått barnets «rettigheter og friheter» eller barnets «helse».

4.2.4 Er omsorgsovertakelsen nødvendig i et demokratisk samfunn?

4.2.4.1 Innledning

For det tredje må intervensjonen være nødvendig i et demokratisk samfunn. Det er dette kravet det reises størst tvil om i omsorgsovertakelsessaker i EMD.

EMD har ikke kommet med noen klar definisjon av hva som menes med «nødvendig». Praxis viser at begrepet er sammensatt. Jo viktigere den aktuelle rettigheten anses å være, jo mer overbevisende må staten begrunne inngrep i den.⁹³ For å få en oversikt over hva EMD legger i nødvendighetsvurderingen, har jeg gjennomgått en rekke EMD-avgjørelser som gjelder omsorgsovertakelser. Noen av disse vil jeg i det følgende vise til for å belyse hva som står sentralt.

4.2.4.2 Materielle krav til omsorgsovertakelsens begrunnelse

I vurderingen av om omsorgsovertakelsen er «nødvendig i et demokratisk samfunn» tar EMD stilling til om begrunnelsen for tiltaket samlet sett var «relevant og tilstrekkelig».⁹⁴ Det reises stort sett ikke tvil om begrunnelsen for omsorgsovertakelsen var «relevant» - her ser det ikke ut til å kreves mer enn at begrunnelsen på en eller annen måte er koblet opp mot barnet og målet for omsorgsovertakelsen. Dette konstaterer EMD stort sett kort innledningsvis. Hovedproblemstillingen blir dermed om avgjørelsens begrunnelse var «tilstrekkelig» for å forsvare inngrepet.

Det er tydelig EMDs oppfatning generelt at omsorgsovertakelser skal anses som svært alvorlige forstyrrelser i retten til familieliv, som alltid bør være i samsvar med et overordnet mål

---

⁹³ Ibid.

⁹⁴ Feks Sahin mot Tyskland punkt 64, Gnahoré mot Frankrike punkt 54, Johansen mot Norge punkt 64

om å gjenforene de biologiske foreldre og barnet.⁹⁵ Med dette som bakteppe vurderer EMD hva som ligger i «tilstrekkelige» begrunnelser i en konkret, sammensatt helhetsvurdering, der det tas hensyn til det som foregikk både før og etter omsorgsovertakelsen.⁹⁶

Olsson mot Sverige I gjaldt omsorgsovertakelser begrunnet i foreldrenes manglende evne til å tilfredsstille deres tre barns behov for omsorg, tilsyn, utdanning og stimuli. Det ene barnet var noe forsinket i mental utvikling og alle tre var noe forsinket språklig. Foreldrene hadde tidligere mottatt ulike former for spesialopplæring, men en psykologisk undersøkelse av nyere tid hadde vist at de begge hadde gjennomsnittlig intelligens.

EMD presiserer at det ved vurderingen av om begrunnelsene for omsorgsovertakelsen var «tilstrekkelige», må vurderes om disse var «supported by sufficiently sound and weighty considerations in the interests of the child».⁹⁷ En nærliggende oversettelse er at begrunnelsene må være gode, tungtveiende og til barnets beste. Sammenholdt med utgangspunktet om tiltakets alvorlighetsgrad tilsier dette at omsorgsovertakelsen må være svært godt begrunnet. Omsorgsovertakelser begrunnet i vage eller uspesifiserte forhold, vil med dette ikke være «tilstrekkelige» under EMK artikkel 8.

EMD kom i Olsson mot Sverige I til at omsorgsovertakelsens begrunnelser ikke innebar konvensjonsbrudd. Retten la særlig vekt på det omfang av undersøkelser og oppfølging familien hadde fått i forkant av omsorgsovertakelsen. En rekke forskjellige sosiale myndigheter hadde vært involvert i familien gjennom ulike aktiviteter og tiltak. Et psykiatrisk team hadde fulgt saken over en lenger periode og flere sakskonferanser var blitt avholdt. Beslutningen var basert på en svært grundig rapport som ble støttet av en rekke personer med god kjennskap til saken, i tillegg til rapporter fra henholdsvis lege og psykolog som alle konkluderte med at omsorgsovertakelse ville være det beste for barna.

Saken viser at det er av stor betydning på hvilken måte begrunnelsen for omsorgsovertakelsen er underbygget. Her var saken tydelig belyst fra flere vinkler, av flere ulike personer med ulik bakgrunn, og over lenger tid.

---

⁹⁵ Council of Europe Human Rights Handbook s.49, Mohamed Hasan mot Norge punkt 146

⁹⁶ Feks Achim mot Romania punkt 97

⁹⁷ Avgjørelsens punkt 72

I **Kutzner mot Tyskland** tok myndighetene over omsorgen for to jenter på bakgrunn av en rapport som konstaterte at foreldrene hadde «intellektuelle mangler», konflikt mellom familiemedlemmer på gården de bodde på, samt uenigheter mellom foreldrene og sosialarbeiderne som hadde observert dem.⁹⁸ Barna hadde lærevansker. En sakkyndigrapport konstaterte at foreldrene ikke hadde den «intellektuelle kapasitet» som krevdes for å oppdra barna, og at barna kunne forventes en økning i IQ dersom de ble satt i et såkalt «profesjonelt fosterhjem» med voksne som kunne stimulere dem bedre.

EMD kom i denne saken til at begrunnelsene for omsorgsovertakelsen ikke var tilstrekkelige til å rettferdiggjøre en så alvorlig forstyrrelse i familielivet. Det ble lagt vekt på at barna hadde hatt god nytte av hjelpetiltak og at prosessen som ledet opp til omsorgsovertakelsen i stor grad bygget på en konflikt mellom foreldrene og den observerende sosialarbeideren. Det ble også pekt på uenigheter mellom flere sakkyndige. Tydelig var det at den nasjonale retten ikke hadde tatt hensyn til sakkyndigrapportene som var skrevet av spesialistene foreldrene selv hadde engasjert. EMD kommenterer: «Those conclusions could not be disregarded simply because they emanated from people who were acting on behalf of one of the parties to the proceedings».⁹⁹ Dersom det foreligger flere sakkyndigrapporter eller uttalelser som trekker i ulike retninger, så skal nasjonal rett være spesielt oppmerksom - en grundig vurdering og balansering av de ulike rapportene opp mot hverandre er påkrevet.

EMD presenterer flere viktig poeng. For det første klargjøres at det faktum at gunstigere oppvekstvilkår kan tilbys, ikke er nok til å rettferdiggjøre en omsorgsovertakelse.¹⁰⁰ Tiltaket må nødvendigvis gjøres av ytterligere omstendigheter, uten at det her presiseres nærmere hvor grensen går.

Videre kommer det implisitt frem at nasjonale myndigheter skal være oppmerksom på eventuelle konflikter mellom foreldre og sosialarbeider eller sakkyndig som utgjør en del av grunnlaget for overtakelsen, slik at man er sikker på at rapporten ikke er preget av personlig forhåndsdømming eller antakelser. Det fordrer god kommunikasjon og åpenhet.

---

⁹⁸ Avgjørelsens punkt 14

⁹⁹ Avgjørelsens punkt 73

¹⁰⁰ Også K og T mot Finland punkt 173

SH mot Italia gjaldt omsorgsovertakelse på bakgrunn av at mor var depressiv og brukte medisiner. Den utløsende årsaken var at barna endte på sykehus etter å ha fått i seg mors piller. Mor innså at familien hadde behov for hjelp, men stilte seg positiv til hjelpetiltak. Den oppnevnte sakkyndige anbefalte en økning i samvær mellom barna og foreldrene med sikte på tilbakeføring. Italiensk rett fulgte ikke den sakkyndiges råd og åpnet istedenfor for tvangsadopsjon, på tross av spesielt god tilknytning mellom mor og barna.

EMD konstaterte at staten ikke hadde tatt alle «nødvendige og tilstrekkelige skritt» som med rimelighet kunne forventes for å sikre retten til familieliv i egen familie. Det ble lagt stor vekt på at nasjonale myndigheter ikke hadde forsøkt andre mindre radikale tiltak, slik den sakkyndige hadde anbefalt. Italiensk rett la til grunn at det foreslåtte hjelpetiltaket ikke ville fungert, uten å ha faktiske indikasjoner på dette, og stilte heller ikke spørsmål ved om andre hjelpetiltak kunne vært aktuelle. Italienske myndigheter hadde også feilet i å gjøre en grundig vurdering av hvilken innvirkning omsorgsovertakelsen ville ha på barna og også på mor. Det var ikke snakk om noen umiddelbar faresituasjon, slik at myndighetene burde tatt seg tid til ytterligere undersøkelser.¹⁰¹

At det mildeste inngreps prinsipp står sentralt i helhetsvurderingen kommer også tydelig frem i saken **Wetjen m.fl. mot Tyskland**. Saken omhandlet flere omsorgsovertakelser av barn hvis familier var medlemmer av sekten Twelve Tribes Church.¹⁰² Grunnlaget for omsorgsovertakelsene var bekymringsmeldinger fra flere hold om at barna ble utsatt for slag med trestokk i oppdragelsesøyemed, blant annet var 10 tilfeller filmet med skjult kamera. EMD foretok en grundig vurdering av om situasjonen kunne vært avhjulpet ved mindre inngripende tiltak, og kom til at det ikke var tilfelle, slik at det ikke ble konstatert konvensjonsbrudd.

Særlig vekt ble lagt på at nasjonale myndigheter hadde begrenset fratakelsen av foreldreansvaret til de områdene der det var absolutt nødvendig – de hadde kun overtatt omsorgen for barna som var i direkte risiko for den straffende behandling, og at nasjonal rett hadde begrunnet nøye hvorfor det ikke var andre mulige tiltak som kunne avhjelpe disse familiene.

De to overnevnte sakene viser at det er av betydning for proporsjonalitetsvurderingen om nasjonale myndigheter har begrenset inngrepet til det absolutt nødvendige, og om det er godt

---

¹⁰¹ Se avgjørelsens punkt 57

¹⁰² kristen religiøs bevegelse

begrunnet hvorfor myndighetene mener det eventuelt ikke var grunnlag for mindre inngripende tiltak. En ubegrunnet konstatering av at hjelpetiltak ikke vil fungere, er ikke tilstrekkelig. Det tydeliggjøres også at statene har en inngående positiv plikt til å sikre retten til familieliv etter artikkel 8.

Achim mot Romania gjaldt foreldre med syv barn og svært dårlig økonomi. Myndighetene overtok omsorgen for barna på grunnlag av flere psykologvurderinger som etter en lenger periode med oppfølging mente forholdene i hjemmet var utilfredsstillende for barna. Det var dårlige hygieneforhold, barna gikk ikke på skole ei heller hadde de kontakt med andre barn. Foreldrene hadde nektet å samarbeide med myndighetene for å forbedre barnas situasjon.

EMD kom her til at det ikke forelå konvensjonsbrudd. Særlig ble det lagt vekt på at foreldrene hadde fått flere sjanser til å rette opp de påviste forholdene, at det var foretatt grundige undersøkelser, samt oppfølging av familien over lang tid. Det ble også understreket at sosialtjenesten hele veien hadde klart å skille mellom familiens materielle mangler som dårlig økonomi og liten plass, med foreldrenes manglende oppfyllelse av barnas grunnleggende behov for kontakt, stimulering og læring.

Saken viser at materielle mangler ikke kan være den eneste begrunnelsen for omsorgsovertakelse,¹⁰³ at det er av betydning om foreldrene har fått advarsler i forkant av tiltaket og i hvilken grad familien er fulgt opp og undersøkt.

Materielle mangler var tema også i **Soares de Melo mot Portugal**.¹⁰⁴ Mor var eneforsørger for ti barn. Omsorgsovertakelse ble begrunnet i en manglende evne til å sørge for forsvarlige oppvekstvilkår for barna, og med det en sviktende omsorgsevne. EMD fant enstemmig brudd på artikkel 8.

Det ble lagt vekt på at myndighetene ikke hadde forsøkt å hjelpe familien med å ivareta grunnleggende behov, og at de minste barna ikke var tilbudt barnehage slik at mor kunne jobbe. EMD tilla staten en positiv plikt til å bidra til at barna fikk bo sammen med mor,¹⁰⁵ og

---

¹⁰³ punkt 102

¹⁰⁴ Offisiell oversettelse finnes ikke på engelsk, det tas utgangspunkt i Google translate

¹⁰⁵ punkt 106. Samt Saviny mot Ukraina punkt 57

presiserte at når det gjelder sårbare familier¹⁰⁶, må myndighetene vie spesiell oppmerksomhet og sørge for bedre beskyttelse før omsorgsovertakelse blir nødvendig.¹⁰⁷ Det ble også lagt vekt på tydelig sterke bånd mellom mor og barn, at det ikke fantes mistanke om noen form for overgrep, og det faktum at myndighetene ikke hadde vurdert de kulturelle forskjellene (mor var muslim).

EMD presiserer betydningen av om staten har vurdert hvilken innvirkning adskillelse vil ha også på foreldrene.¹⁰⁸ I denne forbindelse bidrar dommer Sajó avslutningsvis med en «concurring opinion».¹⁰⁹ Slik uttalelsen tolkes, presiserer dommeren viktigheten av at hensynet til barnets beste ikke blir tillagt så stor vekt at det i realiteten visker ut andre grunnleggende interesser – at myndighetene skal være forsiktige med å drive barnets beste «absolutisme».¹¹⁰ Alle involverte interesser i saken skal respekteres fullt ut, inkludert foreldrenes.

4.2.4.3 Oppsummering

Etter dette kan det konstateres at terskelen for omsorgsovertakelser under EMK artikkel 8, er høy. EMD vurderer om begrunnelsene for omsorgsovertakelsen var *tilstrekkelige*. Hensyn tas til barnets beste, som på den ene siden innebærer en positiv plikt for staten til bevaring av båndet mellom barn og foreldre, for eksempel ved å vurdere andre mindre inngripende tiltak. På den andre siden er det klart at ingen kan ha rettigheter under artikkel 8 som kan skade barnets helse eller utvikling. Utgangspunktet i sakene er gjennomgående – omsorgsovertakelse er et ekstremt tiltak, som må begrenses til de virkelig alvorlige tilfeller, og avsluttes så raskt forholdene tillater det.¹¹¹

Gjennomgående i sakene der det ikke ble konstatert konvensjonsbrudd i EMD, var at disse omsorgsovertakelsene bygget på brede, grunnleggende undersøkelser og ulike fagkyndige

---

¹⁰⁶ Det samme har EMD lagt til grunn vedrørende foreldre som lider av midlertidige psykologiske problemer eller psykisk utviklingshemming, f.eks. *Todovara mot Italia* og *Zhou mot Italia*

¹⁰⁷ Se også *R.M.S mot Spania* punkt 86

¹⁰⁸ Punkt 93

¹⁰⁹ “An opinion filed by a judge that agrees with the majority, but that bases this conclusion on a different view”, <https://www.dictionary.com/browse/concurring-opinion>

¹¹⁰ Avgjørelsens avsluttende avsnitt

¹¹¹ Også BK art. 9 presiserer at forholdet mellom barn og foreldre skal beskyttes til det ytterste.

vurderinger. Familiene var gjerne fulgt tett og hadde mottatt omfattende hjelp over lenger tid før barna ble flyttet ut av hjemmet.

4.2.5 Prosesskrav i artikkel 8

Artikkel 8 inneholder ingen uttrykkelige prosesskrav. Likevel er det i dag veletablert at slike eksisterer.¹¹²

Disse presenteres for første gang i **W mot Storbritannia**, der et barn var midlertidig plassert i fosterhjem med foreldrenes samtykke. Det var bestemt at barnet skulle returneres til de biologiske foreldrene, men avtalen ble ikke overholdt av myndighetene og det ble istedenfor bestemt langsiktig fosterhjemsplassing, blant annet begrunnet i mors alkoholproblemer og en pågående skilsmisse mellom mor og far. Far klaget saken inn til EMD på bakgrunn av at han ikke var informert eller konsultert i forkant av vedtaket.¹¹³

EMD påpeker at beslutningsprosessen skal være basert på relevante hensyn som ikke fremstår som ensidige eller vilkårlige. EMD gir seg selv retten til å vurdere om prosessen er blitt utført på en måte som under alle omstendigheter er rettfærdig, og som respekterer alle interesser i saken.

EMD kom i denne saken til at far ikke var tilstrekkelig involvert i myndighetenes beslutningsprosess. Det ble særlig lagt vekt på at avgjørelsen var avgjørende for barnets fremtid. At mors situasjon var bekymringsfull var ikke grunn til å ikke involvere far i prosessen.

I senere saker beskrives en konkret helhetsvurdering av om foreldrene har vært tilstrekkelig involvert i beslutningsprosessene, der det skal tas særlig hensyn til vedtakets alvorlighetsgrad. Statene har altså en positiv plikt til å sikre at foreldrene er hensyntatt i prosedyrene, både administrativt og rettslig, før tiltak om omsorgsovertakelse iverksettes.¹¹⁴ Dette fremkommer også klart i Europarådets håndbok.¹¹⁵

---

¹¹² Feks Sahin mot Tyskland punkt 70

¹¹³ Se avgjørelsens punkt 62 flg.

¹¹⁴ Y.C mot Storbritannia punkt 138, Neulinger og Shuruk punkt 139 og B mot Storbritannia punkt 65

¹¹⁵ s.70

Det er ikke fastsatt generelt i hvilken grad foreldrene skal involveres, det vil bero på alvorlighetsgraden av tiltaket og lengden på perioden familien har blitt vurdert.¹¹⁶ Er det snakk om en lenger periode der omsorgsovertakelse er blitt vurdert og andre mindre inngripende tiltak har vært prøvd, så stilles det strengere krav til foreldrenes involvering.¹¹⁷ Gjelder det tilfeller der svært alvorlige omstendigheter nødvendiggjør en akutt plassering, vil det naturligvis ikke alltid være mulig eller ønskelig med involvering i forkant, men situasjonen vil ofte tilsi at foreldrene involveres i etterkant.¹¹⁸ Det avgjørende er om foreldrenes interesser er tatt i betraktning.

N.P mot Moldova gjaldt en mor som mistet foreldreansvaret for sin datter, begrunnet i mors personlige karaktertrekk, at hun ikke sørget for riktig ernæring, klær, et hygienisk hjemmemiljø og helsehjelp, samt at hun ikke sikret barnets sosiale utvikling. Hovedspørsmålet for EMD var om de prosessuelle kravene i artikkel 8 var overholdt.¹¹⁹

EMD tok for seg omsorgsovertakelsens begrunnelser, og vurderte inngående hvordan den nasjonale retten suksessivt hadde konkludert. EMD påpekte at den nasjonale retten for å komme til flere av konklusjonene, utelukkende hadde tatt hensyn til rapporter utarbeidet av barnevernet selv, en politirapport angående én spesifikk hendelse og en etterfølgende inspeksjon av hjemmet. Ingen andre bevis ble hensyntatt, selv om flere var lagt frem av mor, blant annet uttalelser fra 15 naboer som aldri hadde sett barnet vandre rundt skitten og sulten,¹²⁰ slik nasjonal rett la til grunn.¹²¹

Hva gjaldt barnets dårlige helsetilstand hadde retten forholdt seg til én enkeltstående rapport fra et sykehusopphold, men unngått å vurdere bevis lagt frem av mor som beskrev barnets gode helse like etter sykehusoppholdet og forut for det. Det samme gjaldt for mors «umoralske oppførsel»; her var det eneste objektive beviset en medisinsk rapport som bekreftet et tilfelle med alkoholforgiftning. Barnevernstjenesten hevdet at mor også hadde vært beruset ved to andre anledninger og dette ble lagt til grunn i retten, selv om påstandene ble bestridt av mor og ikke var støttet av objektive bevis.¹²²

---

¹¹⁶ Y.C mot Storbritannia punkt 138

¹¹⁷ Harris, O'Boyle and Warbrick; "Law of the European Convention of Human Rights" (Oxford, Oxford University Press, 2018), s.514

¹¹⁸ Se Venema mot Italia punkt 93

¹¹⁹ punkt 74

¹²⁰ punkt 20

¹²¹ punkt 75

¹²² punkt 76

EMD kritiserer den nasjonale domstolen for ikke å ha søkt uavhengige bevis, som en psykologisk vurdering av mors følelsesmessige modenhet og motivasjon til å fungere som ansvarlig forelder og evnen til å løse sine problemer.¹²³ Ingen vekt ble heller lagt på mors inngående forsøk på å forbedre sin situasjon etter at barnet var flyttet – hun skaffet seg jobb, ryddet opp i huset og fikk plass til barnet i en barnehage. EMD beskylder den nasjonale retten for å tvert imot ha stolt på barnevernstjenestens påstander om at mor ikke ville klare å forbedre sine levekår og holdninger, til tross for fravær av etterkontroller.¹²⁴

EMD konkluderer med konvensjonsbrudd og går langt i å kritisere nasjonale myndigheter for en ensidig bevisvurdering. Saken viser at man i en omsorgsovertakelsessak kan stå overfor en lang rekke påstander om omsorgssvikt, men at dette ikke kan lempe på den nasjonale domstolens bevisvurdering. En nærmere vurdering av alle fremlagte bevis skal foretas og retten skal sørge for at det er foretatt tilstrekkelige undersøker fra flere hold.

Imidlertid er det klart at det ikke er påkrevet med sakkyndigutredning i enhver sak.¹²⁵ Behovet må vurderes konkret, der det sentrale er at saken er godt nok opplyst og at alle involverte interesser er tilstrekkelig hensyntatt.

I **Venema mot Nederland** var et spedbarn blitt tatt fra foreldrene på grunn av frykt for at mor led av «Munchausen syndrome by proxy» og kunne skade jenta.¹²⁶ Barnevernstjenesten og flere spesialister hadde observert familien over tid, men foreldrene var ikke informert om deres bekymringer om mors mulige diagnose, ergo var de ikke gitt muligheten til å bestride påliteligheten eller relevansen av den informasjon som ble samlet mot dem. Foreldrene ble heller ikke hørt i forkant av omsorgsovertakelsen. Det var stor uenighet mellom de mange oppnevnte sakkyndige, og saken fikk bred mediedekning. Barnet ble returnert fem måneder senere, etter at medisinske rapporter viste at barnets pustestans hadde en fysisk forklaring og at det ikke var tegn til psykiatrisk lidelse hos mor.

---

¹²³ punkt 78

¹²⁴ Ibid.

¹²⁵ Sommerfeldt mot Tyskland punkt 71

¹²⁶ Foreldre søker stadig medisinsk hjelp til sitt friske barn, barnet blir ofte tillagt symptomer, eller sykdom fremtvinges

EMD finner brudd på artikkel 8 og legger avgjørende vekt på at foreldrene ikke på noe tidspunkt før tiltaket hadde fått muligheten til å fremsette egne synspunkter. Det var ikke før seks dager etter omsorgsovertakelsen at foreldrene for første gang ble hørt. Myndighetene hadde her frarøvet foreldrene sentrale menneskerettigheter uten tilstrekkelig begrunnelse.

EMD presiserer i denne saken betydningen av at foreldre i enhver sak blir gitt tilgang til opplysningene som utgjør grunnlaget for tiltaket. Dersom dette ikke skjer, vil ikke foreldrene kunne delta effektivt i beslutningsprosessen eller ha mulighet til å presentere sin forståelse av forholdene. Dette vil kunne medføre brudd på artikkel 8.¹²⁷

4.2.5.1 Oppsummering

EMD gjør en vurdering av om prosessen i saken har vært rettferdig. Her vurderes om foreldrene har vært involvert i beslutningsprosessens trinn, både administrative og juridiske. Foreldrene må ha hatt mulighet til å presentere sine argumenter og sitt forsvar, etter å ha hatt tilgang til all relevant dokumentasjon. Det vurderes hvordan medlemsstaten har konkludert, om alle fremlagte bevis er vurdert og om det har vært foretatt tilstrekkelige undersøkelser. Det er i dag også klart at barnet skal høres og tas hensyn til etter sin alder og modenhet, som redegjort for i punkt 2.3.5.

5 En kritisk analyse av et utvalg norske avgjørelser – er praksisen i samsvar med EMK artikkel 8?

I **FNV-2018-26-TEL** ble det besluttet at en ni år gammel jente skulle tas under offentlig omsorg. Jenta var akutt plassert på grunn av seksualisert adferd (hun hadde blant annet tatt lærere i skrittet) som ga mistanke om overgrepssproblematikk, men overgrepssaken var blitt henlagt av politiet. Hun hadde over lenger tid utvist spesiell adferd på skolen, der hun oppførte seg som en hund/katt, krabbet rundt og slikket medelever på beina. Foreldrene anførte at jenta hadde en ikke-diagnosert autismspekterforstyrrelse. Nemnda mente at jentas problematikk måtte forstås som et utslag av udekkede emosjonelle og utviklingsmessige behov.

Det er ingen tvil om at jenta utviser grenseoverskridende og unormal adferd, men det kan stilles spørsmål ved i hvilken grad saken var godt nok opplyst for å kunne forsvare en avgjørelse

---

¹²⁷ punkt 92

om omsorgsovertakelse. Avgjørelsen bygger på jentas adferd slik den kommer til uttrykk på skolen, en bekymringsmelding fra helsesøster (som ikke hadde vært vitne til hendelsene), uttalelser fra beredskapsmor og noen helt få uttalelser fra BUP. Ingen ytterligere undersøkelser var gjort av foreldrenes omsorgsevner eller familiens samspill. Bevisgrunlaget i saken fremstår dermed som begrenset og i stor grad ensidig, noe som vil kunne være problematisk i forhold til «tilstrekkelige begrunnelser», i EMK artikkel 8.¹²⁸ Alle nødvendige og tilstrekkelige skritt som med rimelighet kan forventes skal, som nevnt, tas ved undersøkelse av saken.¹²⁹

Til dette kommenterer nemnda at barnevernstjenesten i utgangspunktet ønsket å gjøre ytterligere undersøkelser, men at nemnda vurderte «det som lite hensiktsmessig å søke å få saken bedre opplyst gjennom utredning av sakkyndig, i en situasjon hvor barnet bor i beredskapshjem.»¹³⁰ Samtidig innrømmer nemnda at barnets «situasjon etter akuttplasseringen langt fra har vært optimal med henblikk på en utredning».¹³¹ For å avhjelpe dette var nemnda satt med to ekstra medlemmer.

Det fremstår som uklart hvorfor det var «lite hensiktsmessig» å foreta sakkyndigvurderinger under samvær, når barnet bodde i beredskapshjem. Det er ikke sjelden dette gjøres i tilsvarende saker. Selv om nemnda var forsterket med ett ekstra fagkyndig medlem, så oppveier ikke det et snevert bevisgrunnlag.

Jenta burde vært undersøkt for eventuelle diagnoser. Foreldrene beskriver sider ved barnets adferd som også indikerer behov for dette, og nemnda uttaler selv at den «ikke kan utelukke at jenta har en (..) diagnose». I denne saken var det ingen umiddelbar fare for jenta og hun utviste heller ikke den problematiske adferden i samme grad hjemme. Dermed burde det vært tid til å foreta nærmere utredninger.

Hva gjelder den seksualiserte adferden forut for politiets henleggelse, uttalte nemnda at det ikke var nødvendig å ta stilling til om og hvordan eventuelle overgrep hadde skjedd, men ser likevel ut til å vektlegge barnevernets bekymring for at barnet har vært utsatt for misbruk. Også dette er det urovekkende at ikke nemnda krever ytterligere undersøkelser av, særlig fordi det var barnets seksualiserte adferd som begrunnet det opprinnelige akuttvedtaket.

---

¹²⁸ Se særlig NP mot Moldova

¹²⁹ SH mot Italia punkt 57

¹³⁰ s.10, siste avsnitt

¹³¹ s.11, avsnitt 5

Vedrørende moren som omsorgsperson ble det lagt stor vekt på at hun selv var utsatt for omsorgssvikt. Nemnda presiserer at mor har tilpasset seg godt til samfunnet som voksen uten kjente problemer, men «dette gir imidlertid ikke grunn til å tro at hun er upåvirket av sin bakgrunn (...) Et omsorgssviktet barn som ikke blir følelsesmessig sett og ivaretatt av foreldrene, blir svært ofte frarøvet en grunnleggende forutsetning for selv å kunne utøve god barneomsorg». ¹³² Det fremstår her som om nemnda mener foreldre som selv har vært utsatt for omsorgssvikt, nærmest automatisk ikke er i stand til å ta vare på sine barn. Denne konklusjonen fremstår som unyansert og ubegrunnet, særlig tatt i betraktning at opplysningstilfanget om mors psykiske fungering i sitt voksenliv var «svært begrenset». ¹³³ Også dette underbygger at det burde ha vært gjort ytterligere undersøkelser.

EMK artikkel 8 nevnes innledningsvis, men det ser ikke ut til at nemnda tar hensyn til eller er seg bevisst, innholdet i den. Det fremstår som at nemnda konkluderer raskt, som kan stå i fare for å kolliderer med EMDs krav til at hver konklusjon er fullstendig, ikke-ensidig og godt begrunnet. ¹³⁴ Også sett hen til EMDs tydelig krav til at omsorgsovertakelser i utgangspunktet skal være midlertidige, burde undersøkelser ha vært igangsatt med en gang politiet henla barnevernets anmeldelse av foreldrene som mulige overgripere og barnet fremdeles var i beredskaps hjem. Det fantes ingen bevis for at jenta var utsatt for overgrep. Barnevernet hadde heller ikke vært involvert i familien tidligere.

EMD krever i SH mot Italia, at det gjøres en grundig vurdering av hvilken innvirkning omsorgsovertakelsen vil ha både på barnet og på foreldrene. Her står vi overfor et barn med tydelige utfordringer, slik at en vurdering av det faktum at barnet nå skulle flyttes fra beredskaps hjem til fosterhjem, burde vært gjort for å ha tilfredsstilt EMDs krav på dette punkt. Mors interesser kunne vært ivaretatt i større grad dersom nemnda bygget på et faktisk bevisgrunnlag ved vurderingen av hennes omsorgsevner.

Mindre inngripende tiltak var ikke tilbudt familien. Nemnda presiserer svært kort at «ingen hjelpetiltak vil kunne sette foreldrene i stand til å gi henne den oppfølgingen hun trenger. (...)

---

¹³² s.12, avsnitt 6

¹³³ s.10, avsnitt 9

¹³⁴ NP mot Moldova

Foreldrene har ikke innsikt eller forutsetninger for å nyttiggjøre seg tiltak (...)).¹³⁵ Det siste er kraftige beskyldninger å rette mot foreldre som ikke har vært vurdert av sakkyndig. Som nevnt følger det av EMK artikkel 8 at det ikke er tilstrekkelig at nasjonal rett kort konstaterer at hjelpetiltak ikke ville fungert, uten å ha faktiske indikasjoner på dette.

En annen sak der det ble vedtatt omsorgsovertakelse for et barn med særlige atferdsvansker er **FNV-2018-40-ROG**. Barnevernet hadde mottatt flere bekymringsmeldinger fra barnehage/skole vedrørende en gutt på syv år, som beskrev vansker med sosialt samspill, reguleringsvansker, «hyperaktivitet» og annen irregulær adferd, som at han var svært opptatt av å holde rette kanter og orden på gjenstander, klær og møblement.

Også her fremstår det som om nemnda i stor grad bygger sin avgjørelse på barnets adferd, uten å foreta en så bred helhetsvurdering som EMK artikkel 8 krever. Gutten var henvist til BUP for vurdering av en eventuell autismespekterforstyrrelse, men nemnda mente det ikke var nødvendig med nærmere diagnoseutredning,¹³⁶ da guttens vansker «mest sannsynlig skyldes at han over lang tid ikke har blitt møtt godt nok på sine følelsesmessige behov».¹³⁷ Også her kunne bakgrunnen for guttens vansker ha stor betydning for å avklare i hvilken grad adferden kunne lastes foreldrene, noe nemnda gjør i premissene. Dermed er det overraskende at ikke nemnda avventet utredningen, særlig sett hen til at det ikke forelå noen umiddelbar fare for gutten. Den påventende utredningen ville mest sannsynlig ha blitt gjort i fosterhjemmet likevel, og en eventuell diagnose ville dessuten kunne ha betydning for omsorgsovertakelsens effekt.

Nemnda konkluderte med at foreldrene ikke hadde evnet å sette tydelige grenser. Gutten hadde fått «viljen sin» for ofte og med dette hadde han blitt utrygg. Det ble her særlig vist til det som fremkom i bekymringsmeldingene, blant annet vanskeligheter ved hentesituasjoner. Mor hadde i perioder hatt med seg gaver til gutten for å få han med seg hjem, og det var nevnt situasjoner der «han har løpt bort fra foreldrene».¹³⁸ Nemnda mente dette ikke dreide seg om et vanlig ønske om å leke videre. Sett hen til et begrenset bevistilfang fremstår det som om nemnda konkluderer for raskt på dette punkt, uten å gå nærmere inn på andre mulige årsaker

---

¹³⁵ s.14, avsnitt 2

¹³⁶ Barnet var fulgt opp av BUP i 2016, men autismeforstyrrelser var ikke vurdert

¹³⁷ s.10, avsnitt 10

¹³⁸ s.12, avsnitt 2

til at overganger kunne være vanskelig for barnet. Det fremstår dermed som uklart hvorfor disse utfordringene automatisk lastes foreldrene.

Nemnda presiserte at mor hadde vært åpen om utfordringer med grensesetting og ettergivenhet for både helsestasjon og barnevernstjenesten og hadde ønsket hjelp, men avfeide likevel kort at familien ville hatt nytte av ytterligere hjelpetiltak. Det minste inngreps prinsipp tilsier at der hjelpetiltak er praktisk mulig, og det ikke foreligger en umiddelbar faresituasjon for barnet, vil det kunne være til barnets beste at de mindre inngripende tiltakene er uttømt før omsorgsovertakelse avgjøres.

Avgjørelsen fremstår som prematur, og bevisgrunnet som begrenset. At omsorgsovertakelsen i stor grad baserte seg på guttens adferd, og det faktum at nemnda likevel valgte å ikke avvente BUP sin vurdering av mulig autismeforstyrrelse, taler for at begrunnelsene ikke var «tilstrekkelige» etter EMK artikkel 8. Dette også tatt i betraktning de eksemplene nemnda trekker frem i foreldrenes sviktende omsorgsevne, som i flere tilfeller kan anses som bagatellmessige i den forstand at mange adekvat fungerende foreldre kunne gjort de samme «feilene». Dermed er det også grunnlag for å påstå at foreldrene kunne hatt utbytte av tettere veiledning. EMDs praksis viser¹³⁹ at det skal gå langt før myndighetene «gir opp» familien og vedtar omsorgsovertakelse, særlig der andre hjelpetiltak er tilgjengelige. Det skal vurderes grundig om foreldrenes manglende omsorgsevne er uopprettelig,¹⁴⁰ noe som ikke ses gjort i det foreliggende vedtaket, særlig tatt i betraktning at foreldrene kunne blitt vurdert av sakkyn-dig. Dessuten er det klart at fosterhjemmet som skulle ta imot gutten ville motta en rekke styrkende tiltak, og mest sannsynlig bli frikjøpt fra arbeid. Det burde dermed ha vært større rom for at de biologiske foreldrene ville ha behov for det samme.

FVN-2018-53-OST gjaldt omsorgsovertakelse av en 10 år gammel jente der mor var alene om foreldreomsorgen. Datteren var utagerende på hjemmebane, og det var tydelig at mot slet med grensesetting og å få jenta til skolen. Mor hadde tidligere lidd av angst med et relativt stort funksjonstap, men hennes psykiske helse var nå stabil. Flere forhold anses svake i nemndas begrunnelser av mors alvorlige omsorgssvikt i denne saken.

---

¹³⁹ Feks Saviny mot Ukraina

¹⁴⁰ Ibid.

For det første vektlegges at mor hadde eksponert datteren for sine egne helseplager på en negativ måte. Dette bygger alene på en forklaring fra mors tidligere venninne, som nå er fostermor. Nemnda kunne med fordel vært mer nyansert i bruken av forklaringen, da det fremkommer at det ikke lenger er et godt forhold mellom mor og venninnen.

Videre kan det stilles spørsmål ved om nemndas henvisning til barnets vekt er relevant. «Nemnda så bilder fra 17. mai, og på bildene ser hun noe overvektig ut, uten at det kan karakteriseres som fedme (...) Nemnda legger til grunn at As overvekt skyldes rollereverseringen og at hun i for stor grad selv har bestemt hva og hvor mye hun skal spise».¹⁴¹ Dersom jentas påståtte overvekt var av betydning for mors omsorgsevne, virker begrunnelsen å være mangelfull sett opp mot EMDs krav til tilstrekkelige begrunnelser. Slik sakens bevis fremstår, måtte det være vanskelig for nemnda å vite den sikre årsaken til jentas eventuelle overvekt. Dette vitner om en unyansert holdning til saken.

Det fremstår som om nemnda kort avfeier jentas ønske om å bli boende hos mor. Det er klart at barnets mening ikke alltid kan ha utslagsgivende vekt, men sett hen til de tydelige krav som i dag stilles til at barnets mening tillegges vekt etter modenhet og alder både i Barnekonvensjonen, i EMDs praksis og i de nasjonale reglene, så mangler en større grad av problematisering av dette i avgjørelsen.

Også i denne saken fremstår bevisgrunnlaget som snevert. Det er ikke brukt sakkyndig og det trekkes raske konklusjoner på unyanserte grunnlag, som kan komme i konflikt med de prosesskrav som stilles i EMK artikkel 8. Det bemerkes at retten til familieliv var anført i denne saken, men at nemnda ikke kommenterte anførselen.

I **FNV-2018-32-ROG** vises det innledningsvis til at EMK artikkel 8 krever en «bred skjønnsmessig vurdering» og at «praksis knyttet til denne bestemmelsen må iakttas».¹⁴² Likevel ser det ikke ut til at dette faktisk gjøres i premissene. Saken gjaldt omsorgsovertakelse av tvillinger på 10 år. Begge ble ansett å være alvorlig skjevutviklet. Gutten hadde over tid utvist seksualisert adferd og det forelå bekymringer for forsøk på «sexing» av bror mot søster, basert på uttalelser fra barna. Mor ble ansett for å ha vansker med grensesetting og hadde i følge nemnda en mangelfull innsikt i barnas behov.

---

¹⁴¹ s.8, avsnitt 5

¹⁴² s.10 avsnitt 9

Tvillingbroren hadde åpenbart særlige omsorgsbehov. Imidlertid fremstår det som om vurderingen av jentas skjevutvikling, og dermed begrunnelsen for omsorgsovertakelse av også henne, er for svakt begrunnet, målt opp mot EMK art 8.

I vurderingen av jentas «alvorlige skjevutvikling» legges det vekt på at hun «tidlig viste en atypisk seksuell adferd».¹⁴³ Dette begrunnes med en situasjon i barnehagen da jenta var to år gammel der hun hadde «tatt en gutt på tissen», og at hun i samme alder dro ned buksene på andre barn. Det fantes ikke eksempler på seksualisert adferd hos jenta i ettertid. Da saken ble behandlet var hun 10 år. Dette tyder på at adferden i toårsalder var forbigående, noe nemnda ikke kommenterer. Nemnda kunne med fordel også ha problematisert om den typen utforskning det ble vist til, kunne være innenfor normalen for en toåring. Videre legges stor vekt på hennes faglige utfordringer, under henvisning til uttalelser fra PPT-tjenesten, og det brukes mot mor at jenta fremstod som «pleasende» i den forstand at hun «hjelper og støtter mor (...) fremstår som svært lojal mot mor».¹⁴⁴

Det ser ut til at skjevutviklingen i stor grad begrunnes i faglige utfordringer, og i den nevnte «seksualiserte adferden». Det fremstår som om nemndas fokus i for liten grad ligger på jentas situasjon i dag. Det kan se ut som om nemnda kommer med ubegrunnede uttalelser for å støtte opp om sin konklusjon, for eksempel at jenta er «svært krevende», samtidig som at hun flere steder i vedtaket er beskrevet som blid og sosial med mange venner. PPT er ikke bekymret for jentas adferd i dag, hun har ingen diagnoser, og hun blir av en oppnevnt talsperson omtalt som varm og tillitsfull.¹⁴⁵ Det fremstår som om disse positive beskrivelsene ikke er vektlagt. Det virker også noe underlig at det brukes som argument for skjevutvikling, at jenta fremstår som lojal ovenfor mor, uten at nemnda utdyper på hvilken måte dette er et problem.

Sett hen til EMDs krav til en bred helhetsvurdering der alle forhold skal tas i betraktning (også de positive), og at omsorgsovertakelser alltid skal være «siste utvei», kan det her argumenteres for at nemnda for raskt konkluderer med alvorlig skjevutvikling og at irrelevante forhold vektlegges. Vurderingen av guttens særlige omsorgsbehov er mye mer utførlig og til sammenligning over dobbelt så lang.

---

¹⁴³ s.11 avsnitt 2

¹⁴⁴ s.11 avsnitt 5

¹⁴⁵ s.14 avsnitt 1

Vedrørende mors omsorgsevne kunne også konklusjonen vært bedre begrunnet, og det hadde vært hensiktsmessig med en separat vurdering av mors omsorgsevne opp mot det enkelte barnet. Sett hen til den vekt EMD i Wetjen m.fl. mot Tyskland legger på å begrense tiltaket til det absolutt nødvendige, burde det vært vurdert om mor kunne beholdt omsorgen kun for jenta. Dette ville også skjermet henne mot de påståtte overgrepene fra bror. Hva barna hadde ment med utsagnet om «sexing» kunne også vært problematisert grundigere, uten å bli lagt direkte til grunn som sannheter og gjort til en del av vurderingen av mors manglende omsorgsevner.

I **FNV-2017-170-TRL** var de to eldste barna utvilsomt skjevutviklet, mens den yngste ble vurdert til å ha en «normal utvikling».¹⁴⁶ Omsorgsovertakelse ble likevel besluttet for alle tre barna. For det minste barnet ble det særlig begrunnet i frykt for at hun ville kunne utvikle seg skjevt slik som sine to søsken.

Ved vurderingen av foreldrenes omsorgsevne ble det lagt vekt på familiens dårlige økonomi. Det ble vist til at foreldrene i 2011 hadde 35.000kr utestående til boligutleier, og til bekymring for manglende betaling av barnehage/SFO. Det er klart etter EMK artikkel 8 at økonomiske problemer alene ikke kan være grunnlag for omsorgsovertakelse.¹⁴⁷ Nemnda påpeker dette, men vurderer det slik at betalingsvanskene viste at foreldrene manglet evne til riktig prioritering, ved å sette seg i en situasjon der de kunne stå i fare for å miste barnehage- og SFO-plass. Nemnda legger dermed likevel vekt på familiens økonomiske problemer, slik at det kan fremstå som om nemnda forsøkte å omgå utgangspunktet om at materielle forhold ikke skal vektlegges. Dfrgdw24 Sett hen til myndighetenes positive plikt til å sikre et familieliv i egen familie etter EMK artikkel 8, kan det argumenteres for at betaling av barnehage og SFO burde ha vært sørget for på et tidligere tidspunkt, og at dette dermed ikke kunne brukes mot foreldrene i nemndsbehandlingen flere år senere. Det burde også ha vært hensyntatt at far på tidspunktet for nemndas behandling var i fast jobb, at NAV hadde begynt å følge opp familiens økonomi, samt at barnevernstjenesten hadde begynt å betale barnehage og SFO. Det er klart, både etter nasjonal- og internasjonal rett, at det er forholdene i dag som skal vært utgangspunktet for vurderingen.

---

¹⁴⁶ s.7 avsnitt 7

¹⁴⁷ Feks Soares de Melo mot Portugal

Nemnda legger til grunn at foreldrene «over tid har vist store vansker med å nyttiggjøre seg råd og veiledning».¹⁴⁸ Også dette fremstår som unyansert, da både familieveileder og helse-søster vitnet at foreldrene hadde tatt til seg veiledning. Det fremgår ikke at nemnda har tatt hensyn til dette, det er derimot et ensidig fokus på det foreldrene ikke har gjort riktig, selv der de påpekte «feilene» kan anses små. Eksempelvis ble det brukt mot mor at det minste barnet ble «båret nesten hele tiden, (...) måtte veilede foreldrene til å sette seg ned på gulvet for å leke med henne»¹⁴⁹, og at mor valgte å gå sammen med det eldste barnet til skolen, istedenfor å sette ham på skolebussen. Mer nyansert ville vurderingen vært dersom det ble tatt i betraktning at det kan være praktisk vanskelig for en trebarnsmor å ligge på gulvet å leke med babyen mens to eldre barn er hjemme. Nemnda kunne også ha hatt et videre perspektiv i forhold til at mor ønsket å gå sammen med barnet til skolen, fremfor å bruke skolebussen.

Det mest urovekkende i denne avgjørelsen er imidlertid at omsorgsovertakelse ble bestemt også for det minste barnet, som ikke hadde særlige omsorgsbehov. Dette samsvarer dårlig med EMDs tydelige utgangspunkt om at det ikke er tilstrekkelig at kommunen kan tilby bedre oppvekstvilkår for barnet.¹⁵⁰ Nemnda nevner kort at den har vært «i tvil om omsorgsovertakelse er det beste for barn3». Denne tvilen burde ha kommet barnet til gode. Det burde ha vært rom for og tid til ytterligere hjelpetiltak, særlig sett hen til at foreldrene nå fikk frigjort sine ressurser og at det ikke forelå noen umiddelbar fare for det minste barnet. Barnet var dessuten midt i en utviklingsmessig svært viktig periode for tilknytning (1 år). Når man flytter et så lite barn, vil det raskt knytte seg til nye omsorgsgivere og tiden vil kunne gjøre tilbakeføring vanskelig. EMD har presisert at denne situasjonen er uheldig, noe nemnda burde tatt i betraktning. Sett hen til nemndas innrømmede tvil, fremstår det dessuten som unødvendig at omsorgsovertakelsen ble fastsatt som langvarig. Dersom nemnda mente det var absolutt nødvendig med omsorgsovertakelse, burde perspektivet vært kortvarig, for å se an om foreldrenes situasjon bedret seg med ytterligere veiledning. Dette ville vært nærmere EMDs utgangspunkt om at omsorgsovertakelser i utgangspunktet skal være midlertidige.

Heller ikke i **FNV-2017-581-TEL/FNV-2017-742-TEL**¹⁵¹ gjøres en tydelig adskilt vurdering av foreldrenes omsorgsevner i forhold til hvert enkelt barn. Nemnda kom, under dissens, til at alle fire barna skulle flyttes fra foreldrene. Det ble lagt stor vekt på stefars kriminelle fortid og

---

¹⁴⁸ s.10, siste avsnitt

¹⁴⁹ s.10, avsnitt 8

¹⁵⁰ Achim mot Romania, K og T mot Finland

¹⁵¹ To saker slått sammen

tidligere rusproblemer, samt en tidligere konflikt mellom foreldrene. Saken bar preg av flere anonyme bekymringsmeldinger, sannsynligvis fra far.

Særlig for det minste barnet fremstår det også her som, at omsorgsovertakelse ble besluttet fordi han ville komme til å få bedre oppvekstvilkår i fosterhjem. Barnet ble beskrevet som en gutt med normal utvikling. Han hadde ikke opplevd den samme ustabilitet i livet som søsknene, og han hadde ikke vært midtpunkt i foreldrekonflikten, slik storesøskene hadde vært. Foreldrenes omsorgsevner var av barnevernstjenesten imidlertid kritisert i detalj, og kritikken ble gjort til en stor del av nemndas vurdering. Eksempelvis ble det påpekt at far ikke hadde øyekontakt med barnet under flaskemating under ett hjemmebesøk, og at babyen hadde «gått unormalt mye opp i vekt»¹⁵². Det siste ble vurdert å måtte ha sammenheng med at foreldrene brukte melkeflasken, for å trøste gutten. Eksempelene fremstår som bagatellmessige i en større omsorgssammenheng. Når man i løpet av flere observasjoner ikke har notert mer alvorlige hendelser enn de nevnte, må dette sies å kunne ligge innenfor det normale, på den måten at tett oppfølging med hjelpetiltak ville vært i tråd med EMK artikkel 8.

Nemnda uttrykker tvil i forhold til om omsorgsovertakelse er nødvendig også for den minste gutten. Nemnda påpeker at «et opphold på familiesenter ville kunne opplyst saken enda bedre i dette henseende»¹⁵³. Dermed er det urovekkende at omsorgsovertakelse likevel besluttes, og det med et langvarig tidsperspektiv. Langvarig plassering og lite foreldresamvær innebærer svært ofte et «point of no return» for et så lite barn i omsorgsovertakelsessaker, noe nemnda burde ha tatt i betraktning. Det er heller ikke her tatt med i vurderingen på hvilken måte et så lite barn vil reagere på flytting fra sine omsorgspersoner, slik EMD krever i SH mot Italia.

I **FNV-2017-197-MRO** hadde foreldrene samtykket til omsorgsovertakelse av deres to år gamle datter, etter at innholdet i en ekstern sakkyndigvurdering var presentert. Den sakkyndige hadde vurdert fars omsorgsevne og samspill med datteren under samvær, mens barnet var i beredskapshjem. Til tross for at foreldrene samtykket, er avgjørelsen interessant opp mot EMK artikkel 8.

I sakkyndigrapporten legges stor vekt på barnevernstjenestens referater fra hjemmebesøk da jenta var spedbarn. Den gjennomgående kritikken dreide seg om rot i familiens leilighet, at

---

¹⁵² s.23, avsnitt 5

¹⁵³ Ibid.

jenta sov mye, at far virket fomlete i håndteringen av barnet, at mor ved et av besøkene ikke søkte blikkontakt med barnet og at mor «snakket umodent».¹⁵⁴

På samme tid som hjemmebesøkene ble gjennomført, ble familien innlagt på sykehuset til observasjon i 48 timer, etter at jenta ikke hadde våknet fra en lur. I epikrisen fra sykehuset fremkommer ikke annet enn skryt av familiens samspill.¹⁵⁵ Foreldrene leste barnet godt; hun fikk mat når hun virket sulten og ble tatt opp når hun søkte sosial kontakt, under måltider lå hun i armkroken til mor/far, det var blikkontakt mellom dem og når barnet var utilpass ble det trøstet. Epikrisen beskriver også at foreldrene reagerte positivt på den veiledning de fikk.

Slik sakkyndigrapporten og saksforløpet videre fremstår, blir denne epikrisen oversett. Det er fokus på barnevernets egne referater fra hjemmebesøk, og disse blir vurdert som at det var manglende samspill. På tross av den svært positive epikrisen blir familien tilbudt opphold på familiesenter, begrunnet i «fars uvørne håndtering og mors manglende samspill», noe foreldrene takket nei til. Dette ensidige fokuset kan stå i konflikt med prosesskravene i EMK artikkel 8.¹⁵⁶ For å tilfredsstille EMDs krav, burde nemnda i sin vurdering ha vært kritisk til barnevernets ensidige vurdering av forholdene. Et særlig poeng er det også at hjemmebesøkene fra barnevernstjenesten var korte og situasjonsbestemte, sammenlignet med sykehusinnleggelsen. En må dermed kunne se det slik at foreldrene på sykehuset i større grad viste hvilket samspill de virkelig hadde med sitt barn. Det fremgår dessuten av flere av besøksreferatene fra barnevernstjenesten at barnet sov da de var på besøk, slik at det ikke var mulig med spillsvurdering.

Psykologen utarbeidet en tilleggsrapport i forbindelse med nemndsbehandlingen, der han vurderte fars samspillkompetanse med datteren under fire observerte samvær. Den sakkyndige beskriver innledningsvis mye godt samspill; jenta går direkte i lek med far og gleder seg over kontakt med ham, far er interessert og fokusert, det er fin turtakning, «hans innspill vurderes som hensiktsmessige slik at samhandling og relasjon utvikles»¹⁵⁷, og far legger spisesituasjonene godt til rette. Far kritiseres for å ikke få jenta til å sove, og dette får fokus flere steder i rapporten. Det pekes på at barnet spør etter «mamma» (beredskapsmor) når hun blir trøtt. Den

---

¹⁵⁴ s.4, avsnitt 7

¹⁵⁵ s.4, avsnitt 10

¹⁵⁶ Særlig NP mot Moldova

¹⁵⁷ s.5, avsnitt 9

sakkyndige vurderer dette som en «noe avvisende holdning til far»¹⁵⁸, og at far ikke har «adekvate ferdigheter» til å få jenta til å sove. Her kan det være grunn til å spørre om det ikke er helt naturlig for et så lite barn å søke til sin hovedomsorgsgiver når hun er trøtt, i motsetning til i lek, særlig tatt i betraktning den begrensede kontakten far og datter har hatt siden akutt-plassering. Denne kritikken fremstår dermed som unyansert, med et overdrevent fokus på om far hadde «ferdigheter» til å få barnet i søvn. Det fremstår som noe underlig at den sakkyndige ikke tok hensyn til den emosjonelle avstanden som naturligvis eksisterte mellom far og barn på dette tidspunktet.

Videre heter det: «far tok ikke på skor på jente på lekeland og fikk ikke med hennes jakke. Man anser at far burde ha tenkt på dette». Dessuten: «Under påkledning får ikke far på henne votter. Han gjør ikke ytterligere forsøk etter at vi har kommet ut, og han sjekker heller ikke temperaturen på hennes hender»¹⁵⁹. Det fremstår her som at fars omsorgsevner vurderes ned i et uhensiktsmessig detaljnivå. Ingen forståelse av hvordan denne overvåkingen i seg selv sannsynligvis påvirker far, fremkommer. Disse «feilene» i fars omsorgsevne fremstår som noe som kan skje enhver forelder, og det fremstår tidvis som om den sakkyndige har «lett etter feil».

Detaljtestingen av fars omsorgsevner viser seg også ved at han kritiseres for dårlig planlegging av samværene. «Far foreslo opphold på lekeland, trilletur og at man skulle oppsøke et lekeområde (...) Undertegnede savner likevel en mer aktiv holdning fra far når det gjelder å planlegge»¹⁶⁰. Det hadde vist seg at det ikke fantes noen lekeplass i nærheten av hotellet far bodde på, og far hadde ikke kommet opp med en ny plan utover trilleturen. Den sakkyndige anbefalte at jenta ble værende i barnevernets omsorg.

Rapporten fremstår som unyansert. Det gis stor oppmerksomhet til kritikk, og liten plass til positive sider av samspillet. Det ser ut til at den sakkyndige stiller høye krav til hva som er «god nok» foreldreomsorg, selv i en overvåkningssituasjon som åpenbart er krevende for far. Det sentrale må vel være hvorvidt far faktisk viser god omsorg og kjærlighet overfor barnet, ikke detaljer som hvorvidt han planlegger gode møtearenaer eller sjekker temperaturen på barnets hender. På bakgrunn av disse svakhetene burde nemnda ha stilt spørsmål ved rappor-

---

¹⁵⁸ s.6, avsnitt 1

¹⁵⁹ s.6, avsnitt 1

¹⁶⁰ s.6, avsnitt 3

tens endelige konklusjon, i alle fall ha vurdert den grundig, istedenfor tilsynelatende å legge den ukritisk til grunn. Dette ville vært bedre i samsvar med de krav EMK artikkel 8 stiller til ivaretagelse av fars interesser.

Flere av nemndsvedtakene jeg har gjennomgått, viser at fylkesnemndene ikke er konsistente med hvor terskelen går for omsorgsovertakelse på grunn av emosjonell omsorgssvikt, og når hjelpetiltak anses tilstrekkelig. Dette vil selvsagt kunne begrunnes med den store graden av skjønn disse sakene innebærer. Likevel må en, for å kunne konstatere at god rettssikkerhet er et faktum, finne at nemndene har en samkjørt terskel for hvilke forhold som er alvorlige nok for å begrunne en omsorgsovertakelse under bestemmelsen. For å illustrere ulikheten som viser seg, vil jeg i det følgende sammenligne deler av to nemndsvedtak.

I **FNV-2016-4233-ROG** var det spørsmål om omsorgsovertakelse av bror og søster på åtte og ni år. Begge barna ble ansett å ha særlige omsorgsbehov begrunnet i en vanskelig oppvekst og skoleproblemer. Det forelå mistanker om pillemisbruk hos mor, det var klart at mor hadde utøvet vold i oppdragerøyemed og barna hadde hele livet vært utsatt for uforutsigbarhet og skifter. Barnas far hadde vært tilknyttet rusmiljø og var blitt drept, barna hadde over flere år vært vitner til grov vold hjemme og hadde selv måttet ringe 113. Mor hadde mottatt en rekke ulike hjelpetiltak, men hadde stadig avbrutt disse, samt gjort seg utilgjengelig for barnevernstjenesten.

På tross av disse forholdene kom flertallet til at ytterligere hjelpetiltak skulle forsøkes.¹⁶¹ Det ble særlig lagt vekt på at mor på avgjørelsestidspunktet fremsto med mer overskudd, var motivert og at hennes jobbsituasjon var endret slik at hun ville være mer tilgjengelig for barna. Flertallet pekte også på at barnas videre plassering var usikker, da det ikke var funnet endelig fosterhjem og de allerede hadde vært ett år i beredskapshjem. Flertallet uttalte avslutningsvis at «mor må gis en mulighet da det kan gå godt for barna hos mor».¹⁶²

Nemnda går her langt i å beskytte retten til familieliv sammenlignet med andre saker jeg har gjennomgått, og legger stor vekt på forholdene slik de fremstod på avgjørelsestidspunktet. Til sammenligning ble det i **FNV-2017/002096** vedtatt omsorgsovertakelse av en 12 år gammel gutt med atferdsvansker. Det var ikke uenighet om at far hadde alminnelig god omsorgsevne,

---

¹⁶¹ Mindretallet fant at omsorgsovertakelse var nødvendig, s.12 avsnitt 8

¹⁶² s.12 avsnitt 7

han hadde også to andre barn. Nemnda la til grunn at gutten hadde vært utsatt for «stor ustabilitet og for liten forutsigbarhet»¹⁶³, særlig begrunnet i at far hadde vært mye borte på arbeid. Ustabilitet og lite forutsigbarhet var bakgrunnen også i FNV-2016-4233-ROG. Likevel fremstår faktum der som at forholdene var markant verre enn de i FNO-2017/002096.

I FNV-2016-4233-ROG ble det lagt stor vekt på at mor på avgjørelsestidspunktet endret jobbsituasjonen sin til fordel for tid med barna. Til sammenligning ble det i FNO-2017/002096 ikke tatt hensyn til at far hadde fått ny jobb som tillot en annen hverdagssituasjon og at han i forbindelse med avspasering skulle være hjemme på fulltid over flere måneder.

I FNO-2017/002096 hadde både BUP, PMTO-veileder og barnevernet gitt uttrykk for at samarbeidet var godt med familien og at foreldrene hadde nyttiggjort seg tiltakene, uten at nemnda ser ut til å legge dette til grunn. Til sammenligning hadde samarbeidet med mor i FNV-2016-4233-ROG beviselig fungert svært dårlig.

Det ble i FNO-2017/002096 ikke lagt vekt på guttens ønske om å komme hjem, eller at han truet med å rømme fosterhjemmet/ta livet av seg. Til sammenligning ble barnas mening viet stor plass i premissene i FNV-2016-4233-ROG.

Sett hen til EMDs krav til en vid helhetsvurdering, der alle forhold skal tas i betraktning, mangler det i FNO-2017/002096 særlig en vurdering av guttens situasjon i fosterhjemmet, vurdert opp mot den omsorgen han trolig ville komme til å få hos far. Som nevnt er det lagt til grunn blant annet i SH mot Italia at det skal gjøres en grundig vurdering av hvilken innvirkning omsorgsovertakelsen vil ha på barnet. Gutten hadde vært frivillig plassert hos fars tante i nesten halvannet år, uten at dette hadde medført endringer i adferd eller på skolen. Hadde plasseringen vært vellykket ville man sannsynligvis ha begynt å se positive endringer. I tillegg fremkommer at fosterhjemmet ikke ønsket lengre plassering, slik at gutten nå uansett måtte flytte videre. Nemnda ser heller ikke ut til å ha tatt på alvor guttens trusler, som tydet på at han ikke hadde det godt i den daværende situasjonen.

I denne forbindelse er det interessant å se hvordan tingretten vurderte FNO-2017/002096 i **17-119158TVI-BRON**¹⁶⁴. Kommunen anså det ikke nødvendig å oppnevne en sakkyndig til be-

---

¹⁶³ s.12, avsnitt 5

¹⁶⁴ Denne saken er mottatt direkte fra tingretten og er unntatt offentlighet

handlingen av saken, til tross for at dette heller ikke var gjort til nemndsbehandlingen. Dette er tilsynelatende et mønster i flere gjennomgåtte saker; at kommunen ikke ser behovet for å opplyse saken ytterligere. Tatt i betraktning at barnevernstjenesten er en hjelpeinstans, kan en spørre seg hvorfor den ikke alltid ønsker at alle opplysninger kommer frem for å sikre rett avgjørelsesgrunnlag. Retten oppnevnte likevel sakkyndig i den foreliggende saken, noe som viste seg å få stor betydning for utfallet.

Sakkyndigrapporten beskriver en gutt med særskilte behov, men som har et nært og godt samspill med sin far, og konkluderer med at far har tilstrekkelig god emosjonell omsorgsevne. Den sakkyndige ser heller ikke at det er belegg for i vesentlig grad å kritisere foreldrene for guttens adferd slik kommunen og nemnda gjorde, og kommenterer at de hjelpetiltak som var tilbudt var for lite omfattende i forhold til hva gutten strevde med. Kommunen fastholdt i ankesaken at det var «sannsynlig at gutten har en tilknytningsskade»,¹⁶⁵ uten bevismessig grunnlag for det. Den sakkyndige tilbakeviste dette og la til grunn at det ikke kunne konkluderes med tilknytningsproblematikk så lenge det ikke var undersøkt.

Tingretten opphevet enstemmig fylkesnemndas vedtak og tilbakeviste en rekke av kommunens anførsler. Det ble lagt vekt på at guttens opptreden var mer utagerende borte, enn hjemme, slik at adferden nok var styrt mye av på hvilken måte han ble møtt av omgivelsene. Videre så tingretten at far hadde endret sin arbeidssituasjon, som nemnda hadde valgt å ikke legge vekt på. Retten la videre til grunn at far var veiledbar, i motsetning til nemnda, og uttalte at gutten «har så sammensatte utfordringer at det ikke er gitt at veiledning hos involverte, det vil si både foreldre og skole, får en gitt virkning».¹⁶⁶ Sistnevnte er en uttalelse som har overføringsverdi til flere tilsvarende omsorgsovertakelsessaker der nemnda raskt konkluderer med at gitt veiledning ikke har fungert.

Nemnda la vekt på at foreldrene ikke hadde klart å følge opp gutten med lekser. Tingretten vurderte det slik at foreldrene vanskelig kunne kritiseres for dette, når ikke engang skolen hadde klart å nå målene. Det ble påpekt at problemer som isolert sett knyttet seg til skole eller lekseoppfølging ikke alene kunne medføre at fars omsorgsevne var vesentlig mangelfull.¹⁶⁷

---

¹⁶⁵ s.5, avsnitt 6

¹⁶⁶ s.26, avsnitt 5

¹⁶⁷ s.29, avsnitt 1

Retten finner heller ikke grunn til å kritisere foreldrene for manglende aktiviteter eller mangelfull kontroll med guttens fritid, slik nemnda gjorde.

Avslutningsvis påpekte tingretten at det hadde stor egenverdi for denne gutten å få bo hos sin far: «En vurdering av barnets beste ville i dette tilfelle derfor kunne medført at gutten kunne bodd hjemme selv om det var vesentlige mangler ved omsorgsbasen».¹⁶⁸ Dette er en særlig interessant kommentar i forhold til andre tilsvarende saker der hovedgrunnen til omsorgsovertakelse er barnets adferd og at foreldrene blir ansett bare å ha en alminnelig god omsorgsevne, og samsvarer godt med EMK artikkel 8.

Tingretten ser ut til å ha et større og mer helhetlig perspektiv, enn nemnda, i samsvar med EMK artikkel 8. Tingretten ser også hen til fars gode egenskaper, uten å ha et ensidig fokus på hans mangler. Saken for tingretten fremstår dessuten som markant bedre opplyst enn den var for nemnda, i det den bygger på en grundig sakkyndigvurdering. Det er også interessant å se hvor langt tingretten går i å indirekte kritisere nemnda for en ensidig vurdering, og tilbakevise kommunens påstander som ikke var støttet av relevante bevis.

Lagmannsrettens dom **LB-2018-53823** gjaldt omsorgsovertakelse av et spedbarn begrunnet blant annet i foreldrenes vanskeligheter med å lese barnets behov og signaler. Mor var diagnostert «lettere psykisk utviklingshemmet». Tingretten hadde opphevet nemndas omsorgsovertakelsesvedtak, men lagmannsrettens flertall kom til at vilkårene for omsorgsovertakelse på grunn av emosjonell omsorgssvikt var oppfylt.

Avgjørende for flertallet var vurderingsrapporter fra et familiesenter og en rapport fra et tiltaksteam som veiledet foreldrene under samvær. Begge konkluderte med manglende foreldreferdigheter. Dette på tross av at gode samspill var observert, at foreldrene viste mye kjærlighet og interesse for barnet, samt at de viste godt samarbeid.¹⁶⁹

Mindretallet kom til at foreldrenes omsorgskompetanse var «klart innenfor det forsvarlige»,¹⁷⁰ og gikk langt i å kritisere rapportene som flertallet tilsynelatende la ukritisk til grunn. Det er tydelig at dommerne var uenige om hvor terskelen ligger for «alvorlige» mangler i bvl. § 4-

---

¹⁶⁸ s.29, avsnitt 3

¹⁶⁹ s.5, avsnitt 7

¹⁷⁰ s.13, avsnitt 10

12a. Særlig interessante er de kritiske merknadene til foreldrenes omsorgsevne slik de beskrives i samværsrapporten.¹⁷¹ Eksempelvis kritiseres foreldrene for å ofte «introdusere nye leker for jenta, dette til tross for at jenta selv var i gang med utforsking av andre leker», teamet var kritisk til at jenta på 10 måneder fikk tegnesaker av mor, fordi «anbefalt alder var 2+», håndvasken var mangelfull og barnet fikk «av og til loff og pålegget *Banos*»¹⁷². Som mindretallet påpeker; situasjonene som trekkes frem, fremstår som bagatellmessige og dagligdagse.¹⁷³

Rapporten gir inntrykk av at man her står overfor foreldre som virkelig prøver, men at «fasiten» i de ulike situasjonene som oppstår bygger på tiltaksteamets subjektive vurderinger alene. Subjektive forståelser gjøres til objektive sannheter. Dermed blir det vanskelig for foreldrene å gjøre «det rette». «Feilene» som beskrives i foreldreevner er åpenbart tolket av observatørene i disfavør av foreldrene og fremstår flere steder som forutinntatte. Det kan se ut til at målestokken her er perfekte foreldre, uten rom for at foreldrenes selvstendige vurderinger ikke alltid må samsvare med tiltaksteamets fasit. Teamet (pedagog, sykepleier og sosionom) går også langt utenfor sin kompetanse ved å for eksempel antyde at barnet ved å vokse opp med sine foreldre, vil kunne stå i fare for å «utvikle en rekke helseproblemer, som inkluderer f.eks. alkoholisme, depresjon, hjertesykdom og diabetes».¹⁷⁴

Avstanden mellom flertallets og mindretallets vurderinger av rapportene er urovekkende, og det kan fremstå som at flertallets begrunnelser står i fare for å komme i konflikt med kravet til «tilstrekkelige begrunnelser» under EMK artikkel 8. Det er påfallende at flertallet ikke kommenterer rapportenes tydelige svakheter. Det ser nærmest ut til at flertallet ikke gjør en selvstendig vurdering av dette bevismaterialet, slik EMD påpeker at skal gjøres, blant annet i Kutzner mot Italia. Det fremgår heller ikke at det er hensyntatt hvilket press foreldreparet må ha lidd under, ved å i over 50 samvær med sin datter, ha blitt observert og kritisert av tre fagpersoner.

Til sammenligning vurderer mindretallet rapportene med et større perspektiv og setter vurderingen av foreldrenes evner inn i en reell kontekst. På den måten kan det se ut til at mindretallets vurdering ligger nærmere EMDs utgangspunkter, enn flertallets.

---

¹⁷¹ Se mindretallets sammenfatning av sakkyndigrapportens kritiske merknader

¹⁷² s.14, avsnitt 6

¹⁷³ s.15, avsnitt 3

¹⁷⁴ s.11, avsnitt 1

Avgjørelsen ble anket, men avvist av Høyesterett. Den blir dermed stående som illustrerende for den usikkerheten som ligger i grensen for omsorgsovertakelser på grunn av emosjonell omsorgssvikt i norsk rett. Det er alarmerende at disse marginale svakheter ved foreldrenes forståelse av dagligdagse situasjoner, blir stående som premisser for at omsorgsovertakelse er nødvendig.

Selv tatt i betraktning statenes skjønnsmargin, kan det argumenteres for at man her beveger seg så langt vekk fra det klare utgangspunktet om at omsorgsovertakelser er *siste* utvei, at det ikke er sikkert EMD i en slik sak ville unngått å gå inn i en konkret vurdering.

6 Avsluttende bemerkninger

I arbeidet med denne oppgaven har jeg gjennomgått et stort antall avgjørelser både fra fylkesnemnda og fra tingretten. Til tross for at jeg bare har medtatt de mest kritikkverdige avgjørelsene her, kan jeg etter gjennomgangen bekrefte min innledende hypotese. Det ser ut til at retten til familieliv etter EMK artikkel 8, ikke har en plass av betydning i flertallet av disse sakene, og at kravene som stilles i konvensjonen dermed står i fare for å bli forbigått.

Jeg undres over hvorfor det er slik. I år er det 20 år siden EMK ble implementert som norsk lov, og i teorien er det enkelt – menneskerettighetene skal ha forrang. Utviklingen på papiret har dessuten gått i retning av et videre menneskerettsvern. Hvorfor er ikke fokuset slik i praksis? Er man overbevist om at de nasjonale vurderingene til enhver tid er innenfor de krav EMK stiller? Høyesterett har uttalt at de rettigheter som følger av EMK artikkel 8, ikke går lenger eller er andre enn de som følger av de strenge vilkårene for omsorgsovertakelse etter barnevernloven,¹⁷⁵ men norsk praksis samsvarer dårlig med den restriktive holdningen EMD og også Barnekomiteen¹⁷⁶ uttrykker i forhold til omsorgsovertakelser.

Norge er dømt flere ganger i barnevernssaker i EMD. Blant annet har Norge feilet i sin positive plikt til å sørge for at omsorgsovertakelse er et midlertidig inngrep som skal avbrytes så snart forholdene ligger til rette for det.¹⁷⁷ Likevel ble det i alle avgjørelsene jeg gjennomgikk, med unntak av én, lagt til grunn at plasseringen var ment å være langvarig, på tross av at det

---

¹⁷⁵ Rt. 2002 s. 857

¹⁷⁶ Bla. General comment no.8 avsnitt 42, og General comment no.7 avsnitt 18

¹⁷⁷ Jansen mot Norge punkt 104

ofte var ubestridt at foreldrene var inne i en god utvikling. EMK artikkel 41 stiller krav til at konstaterte menneskerettighetsbrudd så langt mulig skal unngås i fremtiden, likevel endres ikke praksisen. Er vi i Norge arrogante i forhold til våre internasjonale forpliktelser?

Jeg har i oppgaven vist til Helsetilsynets gjennomgang av 106 barnevernssaker. Barne- og likestillingsminister Solveig Horne uttalte at hun håpet gjennomgangen ville styrke tillitten til barnevernet,¹⁷⁸ og mandatet så flott ut på papiret. Imidlertid fikk ingen av partene under gjennomgangen komme med sin side av faktumsforståelsen, noe som illustrerer en del av det strukturelle problemet - barnevernets sannhet blir den offentlige sannhet.

Det er umulig for barnevernet å vurdere riktig i 100 prosent av tilfellene. Det sentrale må derfor være at rettsikkerheten er så god at familiene i alle tilfeller møter en objektiv og rettferdig vurdering i fylkesnemnda. Rettssikkerheten settes imidlertid på prøve ved at nemnda ser ut til ofte å være ensidig i sin bevisvurdering. 17-119158TVI-BRON viste at tingrettens behandling i noen tilfeller sørger for en bredere vurdering, mer i samsvar med EMK artikkel 8. Imidlertid kan ikke dette sies å gjelde samtlige av de påfølgende tingrettsavgjørelsene jeg gjennomgikk, men ikke hadde plass til å medta her.

For å sikre barnas rettigheter må vi sørge for at hele prosessen implementerer forpliktende internasjonale standarder. Vi må sørge for at barnevernsavgjørelser er veldokumenterte, og det bør stilles strengere krav til bevisførsel. Barnevernet bør også samarbeide med foreldrene, fordi god kommunikasjon kan bidra til å unngå feil basert på misforståelser, og tillitt kan gjøre at familiene bedre tar til seg hjelp. Kanskje vil noe av dette bedres ved en eventuell innføring av samtaleprosess¹⁷⁹ i fylkesnemndene, som åpner for større dialog mellom partene.

Som det påpekes i Ghilechis rapport, bør vi også se på dynamikken i systemet.¹⁸⁰ Hvor langt skal barnevernet kunne gå for å «vinne» en sak? Er det prestisje i omsorgsovertakelsessaker? Oppsiktsvekkende er det at det i Helsetilsynets gjennomgang bare er 18 av 73 saker der barnevernstjenesten ikke får medhold. Skal barnevernet være en hjelpeinstans, eller en kontrol-

---

¹⁷⁸ Lene Skogstrøm. «Regjeringen skal granske over hundre saker for å øke tillitten til barnevernet», Aftenposten, 05.07.16 <https://www.aftenposten.no/norge/i/ExyQP/Regjeringen-skal-granske-over-hundre-saker-for-a-oke-tilliten-til-barnevernet>

¹⁷⁹ Det pågår nå en prøveordning med samtaleprosess i noen nemnder, der nemndleder inviterer partene til samtaler, for å se om man kan bli enige om en løsning

¹⁸⁰ Ghilechi, punkt 55

lør? Vi bør bygge et åpent og transparent barnevern, som istedenfor å inspisere familier bak lukkede dører, tilbyr hjelp og støtte med tillitt til familiene.

Samtidig bør vi være oss bevisste hvilken rolle samfunnet skal ha i familielivet. Går samfunnsutviklingen i retning av å kreve «perfekte» foreldre? Vår kultur preges i dag av høye krav til måloppnåelse på flere arenaer. En skal prestere like godt på jobb som hjemme og i sosiale settinger. I sosiale medier speiles vår suksess der vi viser hvordan vi lykkes med barnebursdager, toppturer og vellykkede arbeidsresultater. For 30 år siden fjernet man ikke barn på tilsvarende marginale grunnlag som jeg har vist til i denne oppgaven. Hvor er vi om 30 nye år hvis denne utviklingen fortsetter, og hvilke målekriterier brukes?

Tiden vil vise om EMD vil uttale seg prinsipielt om terskelen for omsorgsovertakelser på grunn av emosjonell omsorgssvikt. Blant andre vil saken K.O og V.M mot Norge¹⁸¹ som venter på behandling i EMD, berøre flere av denne oppgavens problemstillinger. Uansett utfall er det klart at en reell uavhengighet i systemene er nødvendig for å begrense feil og sikre rettferdighet så langt som mulig. I en drømmeverden vil alle barn ha det like godt. Men i realiteten er dette umulig å sikre. God nok omsorg bør være godt nok.

---

¹⁸¹ 64808/16, kommunisert 04.05.2017

7 Litteraturliste

Lov og forskrift

Lov 17.07.1992 nr. 100 om barneverntjenester (barnevernloven)

Lov 21.05.1999 nr. 30 om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett (menneskerettsloven)

Vedlegg 1. Den europeiske menneskerettskonvensjon

Vedlegg 7. FNs konvensjon om barnets rettigheter

Forskrift 18.02.2013 nr. 203 om barnets talsperson i saker som skal behandles i fylkesnemnda for barnevern og sosiale saker

Forarbeider og etterarbeider

NOU 1985: 18 om Lov om sosiale tjenester

Ot.prp.nr. 44 (1991-92) om Lov om barnevernstjenester

Innst. O. nr. 80 (1991-1992) om Lov om barnevernstjenester

Ot.prp. nr. 45 (2002-2003) Om lov om endring i menneskerettsloven mv. (innarbeiding av barnekonvensjonen i norsk lov)

NOU 2012: 5 «Bedre beskyttelse av barns utvikling – Ekspertutvalgets utredning om det biologiske prinsipp i barnevernet»

Innst. 169 S (2012-2013) om Menneskerettigheter i Grunnloven

Prop. 73 L «Endringer i barnevernloven» (2016-2017)

Norsk lovkommentar til barnevernloven, hentet fra rettsdata.no

FNs Barnekomité,

General Comment no. 12 The right of the child to be heard (2009)

General comment no. 14 on the right of the child to have his or her best interests taken as a primary consideration (2013)

General comment no. 8 The Right of the Child to Protection from Corporal Punishment and Other Cruel or Degrading Forms of Punishments (2006)

General comment no. 7 The right to adequate housing (1997)

Roagna, Ivana. «Protecting the right to respect for private and family life under the European Convention on Human Rights» (Council of Europe human rights handbooks. Strasbourg, 2012)

<https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=090000168007ff56>

Directorate of the Jurisconsult, “Guide on Article 8 of the European Convention on Human Rights”, oppdatert 31.08.2018, https://www.echr.coe.int/Documents/Guide_Art_8_ENG.pdf

Norske avgjørelser

Rt. 1995 s. 530

Rt. 2002 s. 857

Rt. 2014 s. 1105

HR-2016-02314-U

FNV-2016-4233-ROG

FNV-2017-170-TRL

FNV-2017-581-TEL/FNV-2017-742-TEL

FNV-2017-197-MRO

FNO-2017/002096

FNV-2017-197-MRO

FNV-2018-26-TEL

FNV-2018-40-ROG.

FVN-2018-53-OST

FNV-2018-32-ROG

FNV-2018-168-TRL

1600415TVI-FJOR

16-044496TVI-OTIR/08

17-119158TVI-BRON

EMD-avgjørelser

Handyside v. Storbritannia, 5493/72 (1976)

Tyrer mot Storbritannia, 5856/72 (1978)

Sunday Times mot Storbritannia, 5493/72 (1979)

W mot Storbritannia, 9749/82 (1987)

B mot Storbritannia 9840/82 (1987)

Olsson mot Sverige I., 10465/83 (1988)

Berrehab v. Nederland, 10730/84 (1988)

X, Y og Z mot Storbritannia, 21830/93 (1997)

McMichael mot Storbritannia 16424/90 (1995)

Johansen mot Norge, 17383/90 (1996)

Elsholz v. Germany, 25735/94 (2000)

Gnahoré mot Frankrike, 40031/98 (2000)

K og T mot Finland, 25702/94 (2001)

Goodwin mot Storbritannia, 28957/95 (2002)

Kutzner mot Tyskland 46544/99 (2002)

Venema mot Nederland 35731/97 (2002)

Sommerfeld mot Tyskland 31871/96 (2003)

Sahin mot Tyskland, 30943/96 (2003)

Evans mot Storbritannia, 6339/05 (2007)

Saviny mot Ukraina 39948/06 (2008)

Neulinger og Shuruk 41615/07 (2010)

Eriksson mot Sverige 60437/08 (2012)

Y.C mot Storbritannia, 4547/10 (2012)

Vallianatos m fl mot Hellas, 29381/09 (2013)

R.M.S mot Spania 28775/12 (2013)

Jeunesse mot Nederland, 12738/10 (2014)

M og M mot Kroatia 10161/13 (2015)

N.P mot Moldova 58455/12 (2015)

SH mot Italia 52557/14 (2016)

Soares de Melo mot Portugal, 72850/14 (2016)

I.F. og I.F.F. mot Norge 62363/16 (2016)

Strand Lobben mot Norge, 37283/13 (2017)

Achim mot Romania 45959/11 (2017)

Paradiso og Campanelli mot Italia, 25358/12 (2017)

Mohamed Hasan mot Norge, 27496/15 (2018)

Jansen mot Norge 2822/16 (2018)

Wetjen m fl mot Tyskland 68125/14 (2018)

Bodnariu mot Norge 73890/16 (2019)

Juridisk teori

Aal, Jørgen. Rettsstat og menneskerettigheter (Fagbokforlaget, 2018)

Choudhry, Shazia, Herring, Jonathan. “European Human Rights and Family Law” (Bloomsbury Publishing, 2010, Kindle Versjon)

Harris, O’Boyle and Warbrick; “Law of the European Convention of Human Rights” (Oxford University Press, 2018)

Helsetilsynet, Rapport «Det å reise vasker øynene. Gjennomgang av 106 barnevernssaker», 2019

https://www.helsetilsynet.no/globalassets/opplastinger/publikasjoner/rapporter2019/helsetilsynet_rapport_unummerert_gjennomgang_106_barnevernssaker.pdf

Nygaard, Nils: «Rettsgrunnlag og standpunkt» (Universitetsforlaget, 2004)

Sandberg, Kirsten. «Tilbakeføring av barn etter omsorgsovertakelse», (Gyldendal Akademisk, 2003)

Artikler, tidsskrifter og statistikk

Aasen, Henriette Sinding. «Grunnloven § 104 og barnets beste: Høyesterett viser vei», Tidsskrift for familierett, arverett og barnevernrettslige spørsmål, 03/2015

Daly Aolfe. “The right of children to be heard in civil proceedings and the emerging law of the European Court of Human Rights”, The International Journal of Human Rights Vol.15/2011

FN-sambandet, «Barnekonvensjonen», hentet 15.03.2019 fra <https://www.fn.no/Om-FN/Avtaler/Menneskerettigheter/Barnekonvensjonen>)

Flatabø, Anders «Emosjonell omsorgssvikt i barnevernssaker», 11.06.2018
<https://www.osloadvokat.no/2018/06/11/emosjonell-omsorgssvikt-i-barnevernssaker/>

Ghiletchi, Veleriu “Striking a balance between the best interest of the child and the need to keep families together” (Parliamentary Assembly, Dok. 14568, 2018)
<http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=24770&lang=en>

Hansen, Asle «Trudes mareritt kan endre norsk barnevern», *Dagbladet*, 04.04.2019,
<https://www.dagbladet.no/nyheter/trudes-mareritt-kan-endre-norsk-barnevern/70913437>

Hansen, Trine Overå «Toppolitikere fra Romania sjokkerte over det norske barnevernet og politikernes unnfallenhet: - Det er noe som skurrer når ikke vil snakke», *Norge I DAG*, 15.06.2017
<https://idag.no/samfunn/nyheter/det-er-noe-som-skurrer-nar-ingen-vil-snakke-i-norge/19.26495>

Helmikstøl, Øistein «Bekymringsmelding møtt med taushet», *Psykologtidsskriftet*, 02.09.2015
<https://psykologtidsskriftet.no/nyheter/2015/09/bekymringsmelding-mott-med-taushet>

Huse, Camilla «Sjokktall i ny barnevernsrapport: Tre av fire sliter psykisk», *VG*, 11.02.2016,
https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/62m8o/sjokktall-i-ny-barnevernsrapport-tre-av-fire-sliter-psykisk?fbclid=IwAR2Ij_Z8byLKfm-T5ZmKOqIwPPkw7UXt4q2IUPzp0HGO2bKh4zsBnZ1Njac

Hillestad Thune, Gro «Den norske barnevernsskandalen: Politikernes frykt for sannheten», *Dagen*, 16.01.19
<https://www.dagen.no/meninger/debatt/2019-01-16/Den-norske-barnevernsskandalen%E2%80%A8-Politikernes-frykt-for-sannheten-705961.html>

Jacobsen, Anette Faye “Rights in the European Court of Human Rights – An Emerging Power Structure”, *The International Journal of Children’s Rights*, 24 (2016) hentet fra brill.com
https://brill.com/downloadpdf/journals/chil/24/3/article-p548_4.pdf

Stine Lehmann, «*Mental disorders in foster children: a study of prevalence, comorbidity and risk factors*», *Child and Adolescent Psychiatry and Mental Health* 2003
<https://doi.org/10.1186/1753-2000-7-39>

Letsas George. “The ECHR as a Living Instrument: Its meaning and its Legitimacy”, University college of London, 15.03.2012, hentet fra SSRN.no

Skivenes, Marit. Amy McEvan-Strand “A Child-Centered Court of Human Rights? Strand Lobben v Norway”, Strasbourg observers 30.11.2017

<https://strasbourgobservers.com/2018/01/03/a-child-centred-court-of-human-rights-strand-lobben-v-norway-30-nov-2017/>

Skoghøy, Jens. «Forvaltningssaksjoner, EMK og Grunnloven», Jussens Venner 05/2014 (Volum 49) Hentet fra Idunn https://www.idunn.no/jv/2014/05/forvaltningssaksjoner_emk_og_grunnloven

Skogstrøm, Lene «Regjeringen skal granske over hundre saker for å øke tilliten til barnevernet», Aftenposten, 05.07.16 <https://www.aftenposten.no/norge/i/ExyQP/Regjeringen-skal-granske-over-hundre-saker-for-a-oke-tilliten-til-barnevernet>

Søvig, Karl Harald, «Avgjørelser fra EMD i saker om vern av privatliv- og familieliv fra 2015», Tidsskrift for familierett, arverett og barnevernrettslige spørsmål, nr. 3 2016, punkt 3.1 https://www.idunn.no/tidsskrift_for_familierett_arverett_og_barnevernrettslige_sp/2016/03/avgjoerelser_fra_emd_i_saker_om_vern_av_privat_og_familieli

Totland, Thea. Elvis Nwoso, Einar C. Salvesen, Gro Hillestad Thune, Nina Witosze «Bekymringsmelding», 2015, s. 3 <https://static1.squarespace.com/static/5952aa71893fc0f1f758e2ef/t/5af194012b6a284dd4545f08/1525781517465/Bekymringsmelding+levert+horne+juni+2015.pdf>

Totland, Thea, Fridtjof Gundersen, Trude Trønnes. «Vi må snakke sammen om barnevernet», VG, 18.12.2015 <https://www.vg.no/nyheter/meninger/i/RLR62/vi-maa-snakke-sammen-om-barnevernet>

Amanda Walnum, «Norske Siri flyktet fra barnevernet. Nå vil hun få asyl i Polen», *Dagbladet*, 12.12.2018 <https://www.dagbladet.no/nyheter/norske-siri-flyktet-fra-barnevernet-na-vil-hun-fa-asyl-i-polen/70560693>

Buudir, «Barn og unge som får hjelp fra barnevernet», oppdatert februar 2019, https://www.buudir.no/Statistikk_og_analyse/Barnevern/Barn_og_unge_med_tiltak_fra_barnevernet/

Statistisk Sentralbyrå, «Nye tilfeller av barn med barnevernstiltak i løpet av året, etter år. Alder i alt, Foreldra sine manglende foreldreferdigheter 2013-2017». <https://www.ssb.no/statbank/table/10663/chartViewColumn/>